

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 .
Pe o lună . 2-40 .

Nr. de Duminecă
pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Dez. Ferenc-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adm. de
trafic.
Multumite publice și Los
schilă costă fiecare v. 20 B.
Manuscripte nu se im-
polază.
Telefon pentru oraș și
sositat 502.

Școală și societate.

— Două articole. —

I.

S'a spus de către mulți și de multe ori: orice școală este un produs al societății care o întemeiază și o susține, și poartă caracterul acelei societăți. O societate cu un anumit nivel cultural, cu anumite însușiri și anumite scăderi nu poate avea altă școală decât una corespunzătoare stării de dezvoltare culturală în care se găsește; căci o școală nu e ceva abstract ci un organism viu compus din mai mulți factori pe cari îi dă societatea. Profesori, elevi nu pot fi altfel decât cum îi produce societatea; mijloacele de învățământ, manuale, colecții și tot ce alcătuiește școala până la zidurile între care se petrece partea cea mai mare a vieții școlare, sânt așa cum le poate crea societatea. În rândul ei, școala nu poate produce, pentru societate, mai mult decât îi permit mijloacele și starea în care se găsește. Școală și societate sânt într'un raport de perfectă reciprocitate sau, mai bine zis, școala nu e altceva decât o iconă în mic a societății.

Se găsesc însă și astăzi destui cari își fac o idee cu totul greșită despre școală. Își închipuiesc școala ca un fel de întocmire de unde, pentru o sumă oarecare, băiatul sau fata, după un anumit timp, are să iasă, neapărat cu un anumit tipar, adică cu anumite cunoștințe de limbi, de istorie etc. Pentru acești oameni școala nu se deo-

sebește mult de cunoscutele automate ce se pot vedea mai ales prin gări, unde prin piesa de 20 bani și aștepți până pică obiectul dorit. Iar dacă mașineria nu funcționează — cum se întâmplă adeseori — și rămâi în pagubă de suma riscată, afurisești și automat și pe acela care l-a așezat acolo ca să tragă lumea pe sfoară.

Acum cercetați dacă nu se poartă, în adevăr, mulți părinți astfel față de școală; și cercetați, pe de altă parte, ce este școala secundară în realitate: un mediu social de trecere între familie și societate. Băiatul sau fata intră în acest mediu social cu anumite însușiri și cunoștințe, pe care ni le-a dat familia, și va intra, mai târziu, în societate cu ce i-a putut oferi și cu cât și-a putut însuși din mediul școlii.

Este școala noastră secundară așa cum e azi — inferioară celei săsești sau celei ungurești, căci aceste trei sânt institutele de creștere la care pot reflecta la noi părinții? Iată o întrebare care se discută adeseori în cercuri mai mici și în cercuri mai mari, dar aproape totdeauna foarte superficial, pornind de la cazuri singuratiche de bucurie sau de supărare părintească.

De sigur, nu vom putea să rezolvim noi aici definitiv această chestiune, care cere un studiu amănunțit. Putem însă stabili anumite judecăți generale, pe care va trebui să le admită oricine.

Din capul locului e clar că școala românească va fi în unele privințe inferioară, iar în altele superioară și celei săsești și celei

ungurești. Școala ungurească este a statului; ea are sprijinul moral și material al cârmuirii; evident, în privința asta școala noastră e inferioară, ea e mai săracă și decât cea săsească. Dar să ne întrebăm: a cui e vina? sau: cine ar putea să ajute? Școala însăși sau societatea? Căci lipsa de mijloace e, de sigur, o mare piedecă în dezvoltarea unei școle.

Școala săsească are cea mai veche tradiție și are toată tradiția și bogăția unei culturi și literaturi universale. În privința asta e superioară și celei românești și celei ungurești. Întrebăm iarăși: poate fi școala noastră învinovățită pentru aceasta? Din partea unui om cu mintea sănătoasă, de sigur, nu.

Dar oare școala noastră să nu fie în nici o privință superioară celorlalte două? Profesorii noștri își câștigă calificarea, cu multă greutate, pe la universități străine. Ei trebuie să și însușească, în același timp, prin strădaniile lor proprii și o cultură românească. Ei fac o muncă îndoit mai mare, în timpul studiilor, decât a colegilor lor Unguri și, de sigur, una mai grea decât colegii Sași, cari pot studia și în limba lor. Munca aceasta extraordinară are însă calitatea de a trezi puteri extraordinare, de a forma personalități cu o conștiință mai înaltă de datorii lor, cu un devotament și un entuziasm mai mare pentru cariera căreia nu se dedică în așteptarea unei recompense materiale mulțumitoare, ci din vocațiune și cu abnegație.

Acestea nu sânt cuvinte de laudă la adresa

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Drumul unui cuceritor: Aurel Vlaicu.

De Octavian Goga.

II.

Vremea a trecut, fără s'o simțim și în curînd ne-am pomenit la Binținți. Un sătuleț de Români săraci și harnici e această comună din câmpia Murășului. În fața caselor cu coperiș de paie resar cîrduri de copii desculți și arși de soare, cari își flutură pălăria. Sânt veseli când îl văd pe Vlaicu, care le face jucării și se țin în urma noastră. La vre-o două sute de pași oprește vizitiul. Am ajuns și coborîm din trăsura, care a rămas în fața porții. Stau și privesc. E o casă țărănească potrivită, spoită alb, acoperită cu țigle, cu două ferestri către uliță și cu grădiniță și cu arminde la poartă. Intrăm în ogradă și Vlaicu se uită împrejur. Ai casei sânt la câmp și n'au venit încă. Ușa e încuiată și el caută cheia. N'o găsește nici la părcanul ferestrei, nici sub botă în gârliciuul pivniței. Ce să facem? Mai așteptăm și eu îmi rotesc ochii prin curte. O luăm încet către șură, în care văd un întreg atelier de măsărit, de strungărit...

— Aici sânt acareturi de-ale mele, — Incepe Vlaicu. Pe-aici mă cam țin eu. Eu și Ion. Nu-l știu pe frate-meu. Și el face de toate ca și mine. Numai căt n'a învățat carte, dar are o mână ușoară ca briciul... Și vezi la de aștea mână hotărește... Vorba lui Edison, nouăzeci și opt de procente de mână și numai două de minte se

cer la o invenție... Vezi în colți luntrea aia cum stă pe roțile. Amândoi am făcut-o mai demult, când ne țineam de drăcii. I-am pus roțile, ca s'o putem trage până la malul Murășului, pe-aici prin fundul grădinii la vre-o doi kilometri. Uite e cu motor... Când am adus motorul mai întâi și meșteream la el, tata se uită la mine: — «Ce-i mirozenia asta de mașină, ca o rădașcă?» — «Ce să fie? Asta are putere cât șargu și celalt, amândoi cai dumitale!»... Tata prinde-a râde: »Vezi-ți de treabă mă băiete! Ce crezi, că-ți bați joc de mine neamțule?... Ion face cu ochiul: — »Ian ține-o tată, așa în brațe... Și cum prinde bătrânul motorul, îi și dă drumul, nebunul dracului... Dintr'una l-am văzut pe laviță, lungit, pe bietul bătrîn și într'un minut a fost în curte, de unde striga cât îl lua gura: «Scoateți-o afară, trăznio-ar, că surupă casa!»...

Cum povestim și eu ascult vorbele glumețe ale lui Vlaicu, din care ride un sănătos umor țărănesc, nimeresc și părinții. La câmp au auzit de sosirea noastră. Iată-i pe amândoi. Un țaran trecut de cincizeci de ani, mărunțel, uscățiv, cu părul cărunt și în privire cu aceiaș strălucire de vioiciune. Mama o bunătate de femeie, cu ochii u-mezi. S'apropie și-mi întind mâna cu dragoste. Bătrânul a auzit de mine, mă știe din cetanii, din »Libertatea« de la Orăștie... Se bucură și-i rid ochii când îi lămuiesc de ce-am venit. Mișcă din cap și zimbește:

— »Tot cu de aștea l-am pomenit pe Aurel! Zice-acum că zboară... Dare-ar Dumnezeu, numai să nu-și rupă grumazii»...

Mama sfioasă ne poartă în casă și noi poim încetinel. Ușa e deschisă, trecem prin tindă

în »casa dinainte« care vine către uliță. Mi s'a întipărit atât de bine acest interior la care m'am gândit de atunci de multe ori. O odăiță curată, cu miros de gutui și de busuioc. Pe jos nepodită, numai cu lut și cu tavanul de grinzi. În fața mesii o laviță zugrăvită, și împrejur pe pereți cuiere cu ulcioare, dincolo blidarul. În colț patul cu perinile înfoiate, așezate una peste alta, cu țoale și scoarțe împăturate, țesute la casă. În această odăiță, cu aranjamentul primitiv al țaranului nostru, erau răsfirate cele din urmă descoperiri tehnice ale Occidentului. Pe laviță în capăt era un gramfon, dincolo o bicicletă de lemn («roata cu care se dă Ion», făcută tot de el), cărna dela aeroplanul, care nu încăpea în șură și-a trebuit desciocolat, sta atârnată de-un cui în grindă alături de niște fuioare, iar pe masă, pe pânzătura învărgată tot soiul de rechizite, desene, reviste de aviațiune și sus pe patul țărănesc, care aproape atingea scândurile din tavan, un model de aeroplan în miniatură. M'am uitat împrejur și-am stat câteva clipe mut, biruit de priveliștea asta paradoxală. Pare-că văd și-acum odăița albă, care alături de simplitatea patriarhală a vieții țărănești, adăpostea cele mai vertiginoase avânturi ale omenirii, săturate de civilizație. Subt tavanul de grinzi se frământa mintea care năzuia să deslege problema aviațiunii. Cum mă uitam împrejur, mă năpădeau tot felul de gânduri... Cam așa e și mobilierul nostru suferesc al tuturor cărturarilor smași din sutașul țărănesc, ca acest interior... Sânt două lumi închise în noi, cari se sbuciumă, se ciocnesc și se luptă veșnic până ne coborîm în groapă... Alături de notele unei vieți primitive, ce-am moștenit din părinți, orașul ne-a dat lumina lui chinuitoare. Așa ne

profesorilor, ci sânt adevăruri pe care le poate constata oricine din împrejurările grele în care trăim. E un noroc această lege a dezvoltării: că împrejurări extraordinare nasc și virtuți extraordinare.

Nu tăgăduim că pot să fie printre noi și profesori fără devotament și entuziasm, dar aceștia sânt tocmai abateri dela tipul profesorului ardelean, excepții care confirmă regula.

Aici este superioritatea școlii noastre peste celelalte două: în devotamentul și entuziasmul profesorilor cari își dau seama că au de îndeplinit o muncă cu mult mai grea și mai largă decât aceea a unui funcționar al statului bine plătit sau chiar decât aceea a colegului sas, căruia tradiția îi ia o bună parte din sarcina de muncă și de frământare proprie.

Acestea sânt lucruri pe cari le constatăm cu toată obiectivitatea: școala ungurească are avantajul puterii, cea săsească al tradiției, a noastră al căldurii sufletești; cea dintâi are caracterul școlii oficiale, a doua al școlii cu trecut, care e și o binefacere, dar și-o povară uneori, a noastră are caracterul școlii tinere, cu toate însușirile și defectele tinerețelor.

Cu acestea trebuie să-și facă publicul nostru seama și nu e permis să pretindă dela școala noastră lucruri cari nu sânt cu putință. Să vedem însă cum se poartă publicul nostru în realitate, ce atitudine are mai ales față de scăderile și greșelile cari există, fără îndoială, la orice instituție omenească.

E clar că nici o școală nu poate satisface toate pretențiile ce se ridică față de ea. Nu mai puțin adevărat este că la orice școală se întâmplă și nedreptăți; aceasta este în firea lucrurilor omenești și nici un om cuminte nu va osândi, pentru o nedreptate făcută de un judecător, întreaga instituția justiției.

Dar uitați-vă acum ce face publicul nostru. Indrăznește cineva să ridice pretenții deosebite când își dă copilul la școală

străină? Nu; ci se mulțamește absolut cu aceea ce-i oferă școala fie cât de puțin. Sau ați auzit spunându-se vre-un cuvânt de critică despre școlile străine, de pildă despre mănăstirile în care își face educația majoritatea fetelor noastre și care se știe că au o pedagogie proprie, mănăstirească cu rădăcini puternice în catolicismul medieval? Afară de generalități vagi, de sigur, nu.

Contele Aehrenthal în Italia. Ministrul nostru de externe contele Aehrenthal petrece de două zile în Turin, ca oaspe al ministrului de externe italian marchizul San Giullano. Vizita aceasta e o urmare firească a vizitelor marchizului San Giullano la Salzburg.

Contele Aehrenthal a sosit la Turin Joi seara, însoțit de consilierul de legație contele Szapáry. La gară a fost întâmpinat de marchizul San Giullano, ducele de Avarna, ministrul austro-ungar la Roma Mérey și autoritățile civile din Turin. Seara a avut loc un dineu intim. Primirea ministrului nostru de externe a fost foarte calduroasă.

Ieri, Vineri, cei doi miniștri de externe au făcut cu automobilul, o excursie la Racconigi unde petrece regele Italiei Vittorio Emanuele. La orele 11, contele Aehrenthal a fost primit în audiență solemnă, după care a avut loc în castelul regal un dineu de curte. La dineu au luat parte în afară de familia regală cei doi miniștri de externe, ducele de Avarna, ministrul Mérey, contele Szapáry și secretarul general al ministerului de externe italian Bollatti.

După dineu, cei doi miniștri de externe s'au retras la o conferință intimă care a durat mai bine de o oră.

Obiectul discuției lor, după cum se afirmă în cercurile politice, au fost chestiunile din Balcani, asupra cărora vederile celor doi diplomați au convenit în toate punctele. Dealtminteri întrevederea aceasta a avut ca scop numai confirmarea hotărârilor întrevederilor dela Salzburg.

Contele Aehrenthal a înmănat regelui un autograf al împăratului nostru în care acesta își

exprimă mulțumirile pentru felicitările cu prilejul jubileului dela 18 August. Contele Aehrenthal a fost distins de către regele Italiei cu colanul ordinului Anunțatului.

Seara, cei doi miniștri s'au întors la Turin.

Primarul Vienei în Budapesta. Deși gândul său de-a vizita capitala Ungariei a trezit un cor de desaprobări generale în Austria, primarul Neumayer, și-a luat totuși inima 'n dinți și azi noapte a făcut aproape fără veste călătoria la Budapesta, unde a sosit aproape de miezul nopții. Se vede că dl Neumayer s'a angajat prealabil și prea mult pentru această vizită, decât să mai fi putut renunța la ea. Văzând însă resentimentele ce a provocat, el își dă acum toate silințele să estompeze coloritul odios ce s'a atribuit vizitei sale, declarând prin organul oficial al primăriei vieneze, că aceasta vizită e departe de-a avea un colorit politic și că ea nu e decât un act de obligație curtenie, după ce primarul Budapestei, dl Bérczy, a fost și el în primăvară în Viena. În același timp vestește că nu va sta mai mult de 24 de ceasuri între zidurile capitalei ungare și că va vizita numai câteva instituțiuni economice și culturale.

Dl Neumayer, în consecință, nici n'a fost așteptat la gară de nici o persoană politică, ci numai de primarul budapestan și alți funcționari ai primăriei. Ziariștilor le-a făcut declarații de acelaș senz ca al comunicatorilor prin cari și-a lansat vizita în ziarele oficiale.

Vizita urmașului lui Lueger la Budapesta, în lumina în care e înfățișată, nu prezintă deci nici un moment politic de importanță, deși credem că ea va mai forma obiect de discuții și desaprobări aprinse în sânul partidului căruia Lueger și-a juruit credințele în clipele trecerii sale din aceasta lume.

Comentând sosirea d-lui Neumayer la Budapesta ziarul »Reichspost« scrie în numărul său de azi că vizita primarului vienez e adresată nu-

ducem zilele pururea chemați, împinși, tulburați de aceasta împerechere ciudată. Avem sbucniri de sănătate rustică și slăbiciuni de rafinerie occidentală... Cât de mic e un piept omeneș, ca să cuprindă frământarea acestor două lumi...

Vlaicu a curmat tăcerea zimbând: — »La gramofonul ăla te uii? Iai lui Ion. I-l'am adus din Germania, să-i mai cânte sara. Membrana e o invenție de-a mea. Dacă aș fi mai îndemânat, azi ași avea bani mulți... Iacă contractul cu-o fabrică din Frankfurt, care-mi oferă douăzeci și patru de mii de mărci. Am făcut tirg în toată forma... Mi-a-dat șapte sute arvună și eu i-am vândut membrana cu toate drepturile... Restul nu l-am mai văzut. Eu nu mă pricep la de astea... Și mișcând din umeri se întinde de-asupra patului: — »Iacă monoplanul meu!«...

L-am așezat pe masă și mă uitam cu băgare de seamă la această libelulă elegantă. Construit din sârmă, din mătase și din trestie, era lucrat cu o acurateță și simplitate uimitoare. Bătrânul clipea din ochii lui vii și strălucitori și ne asculta cu evlavie toate poveștile. Trecând în ogradă Vlaicu mi-a arătat o serie de evoluțiuni din cari și judecata mea profană a putut să se convingă, că sânt în fața unei descoperiri minunate. I-am

strâns mâna cu admirație: — »Mergem la București!«

Întorși în casă, am mai rămas câteva clipe și lăsând nemângăiată pe b'ata mamă, care începuse să gătească la foc, ca să ne omenească, mi-am luat rămas bun cu mare părere de rău, că nu mi-a fost dat să-l văd și pe Ion. Bătrânii ne-au pretrecut până la trăsura și la despărțire i-am lăsat cu ochii înlăcrămați: — »De-ar da Dumnezeu să se aleagă ceva!« La plecare au rămas alături lângă stâlpul porții, făcându-și pod cu palma deasupra ochilor, uitându-se în urma trăsurii, până ne-am pierdut...

Tăceam amândoi. Pe mine mă învălura încă farmecul acestei curate simplități țărănești și pe fruntea prietenului meu trecea o umbă de seriozitate. Dumbrava din față înota în lumina roșiețică de soare-apune și crestele stejarilor păreau tivite cu aur. Vizitiul nostru fluiera printre dinți o arie de țarină dela Abrud și caii mergeau înainte într-o țacăneală domoală...

Vlaicu mișcă ușor din cap și fața i-se luminează de-un zîmbet bun și trist: — »Săracu' tata! L-ai văzut? E copleșit de necazuri... Așa sara mi-se jăluiește câte-odată... Da rar... Mai mult tace și eu văd că-l muncesc gândurile... Stă pe laviță într'un colț și abia întru târziu ridică

capul: »Ce s'a alege de capul vostru, mă băieți, mă?... Mama trece în tindă, să nu-i vedem lacrimile... Nu prea este veselie multă la noi... Pe cele cinsprezece jugăre de pământ, vre-o șase mii coroane datorie la »Ardeleana«... Până m-a purtat pe mine prin străinătați... Eu niciodată n-am știut să umblu cu banii...«

După câteva clipe de tăcere fruntea i-se înseminează: — »Mai demult, când era tata în putere și n'avea necazuri, era mult rîs la noi. Tata e de felul lui om deschis și știe multe. El să nu crezi, că-i îndemânat în treburi de astea... dar îi plac cărțile cu povești, cu istorii, cu haiduci, cu Mihai Viteazu'... Să-l vezi, cum citește sara la vatră... Și face politică, nu ca mine. N'are Vlad om mai de credință la alegeri. E și cu trecere la popor, că s'a ridicat din puterea lui. A fost multă vreme primar la noi în Bințiș...«

Cu o dragoste copilărească îmi povestește amănunte din viața familiară, din cari aleg cât de curată e intimitatea casnică acolo sub tavanul de grinzi... Vin apoi pe rînd glume, aventuri, posne din copilărie...

— Câte nu făceam noi cu Ion! Și bani am făcut odată, piese de cinci coroane. Dintr'o combinație de metale am turnat vre-o cinezeci de bu-

Fabrică de parchete,

Cluj—Kolozsvar.

Fabrichează orice parchete din stejar și carpen pe fond de asfalt.

Lucrări de chereștea în orice mărime, în lemn de stejar, carpen și brad.

Primește prelucrarea completă a dusumelelor.

mai orașului *Ofen-Pest*, care e, după Viena, al doilea oraș mai bogat al monarhiei și vizita nu e dată nici decum capitalei Ungariei. Ura ce ne a lăsat-o moștenire Lueger nu e îndreptată de altfel contra națiunii ungurești, ci contra acelei politice a ungarilor, care înteste zdrobirea unității monarhiei. Testamentul lui Lueger, va rămânea pururea o parte întregitoare a programului partidului creștin-social. Pagubă deci de speranțele ce ar deștepta în Ungaria vizita lui Neumayer, căci Viena nu va încheia niciodată vre-un pact cu cei ce pelerinează la Arad.

Evident »Reichspost« vizează pe contele Tisza, care e panegiristul oficial al camerii la serbarea din 6 Octombrie dela Arad.

Convenția româno-turcă.

S'a desmințit atât în România cât și în Turcia în mod oficios, și totuși discuția pornită în jurul acestei chestiuni nu a încetat, din contră devine pe zi ce trece tot mai vie. Ziarele franceze, engleze și rusești, precum și cele din Bulgaria, Serbia și Grecia, răspândesc știri alarmante cari, dacă s'ar adevăra, ar dovedi o schimbare totală a politicii europene, mai cu seamă în ceea ce privește relațiile statelor balcanice între olaltă și față de Turcia.

Pentruca să putem înțelege această campanie diplomatică trebuie să ținem seamă de momentul în care ziarul francez »Le Matin« a aflat de bine să publice cel dintâi știrea despre încheierea unei convențiuni militare între România și Turcia. Câtva timp înainte de a ajunge în publicitate această știre surprinzătoare, încercaseră ministrul de finanțe al Turciei Djavid Bey și marele vizir Hakky-Pașa să realizeze un împrumut pe piața financiară a Franței. Astfel de împrumuturi se contractau până atunci de regulă între reprezentanții statului împrumător și între cercurile financiare interesate, fără ca guvernul Franței să se fi amestecat în afaceri de acest fel, de natură pur financiară. De astă-dată guvernul francez a luat parte la tratativele respective, punând Turciei, pentru împrumutul cerut, condițiuni

umiltoare, cari jigneau demnitatea și suzeranitatea imperiului otoman. Reprezentanții Turciei nu au primit și nici nu puteau primi aceste condițiuni, cari ar fi dovedit lumii că și Turcia modernă stă sub tutela unora dintre marile puteri europene. Văzând Francezii că nu-și pot ajunge scopul de a-și asigura prin împrumutul cerut de Turci o preponderanță politică în Turcia, au început campania ziaristică prin mijlocirea lui »Le Matin«, știind bine că o astfel de știre va produce un răsunet puternic în întreagă Europa și va sili, probabil, Turcia să primească condițiunile Franței. Acest truc diplomatic nu a reușit. Turcia s'a arătat mai consolidată și puternică de cum presupuneau diplomații francezi, cari, făcând dintr'o afacere financiară o afacere politică, au comis o greșală de neiertat. Au arătat Turciei în chipul cel mai eclatant, că Franța, precum și aliații ei, nu au sprijinit din motive ideale pe junii-Turci și revoluțiunea turcească recentă, ci din motive egoiste, materiale, cari pretind ca nici Turcia nouă să nu se consolideze, dând puterilor protectoare ocaziunea dorită de a se putea mereu amesteca în afacerile ei interne. E un lucru curios că marile puteri, pe cari le alterează așa de strașnic apropierea Turciei de România: Franța, Anglia și Rusia, au între supușii lor coloniali milioane de musulmani, ori, ca Rusia în Siria și Persia, interese de apărare cari păgubesc Turcia. O Turcie modernă puternică ar însemna pentru toți musulmanii, fără deosebire, restabilirea autorității sultanului ca șef al islamismului, devenind centrul și izvorul de putere pentru mișcările naționale musulmane din India, Egipt, Tripolis și Tunis, mișcări, cari ar putea avea ca urmare pierderea izvoarelor de bogăție ale statelor numite, ba chiar și nimicirea prestigiului lor internațional. Nu ne putem deci mira că așa numitele puteri protectoare (ce numire semnificativă!) urmăresc o politică prin care vor să zădărnicească cu orice preț consolidarea Turciei moderne.

Junii-Turci au recunoscut, în cursul dezvoltării chestiei cretane, adevăratele intențiuni ale prietenilor de ieri și au început a se apropia de Germania și Austro-Ungaria, precum și de România, state cari prin comunitatea intereselor le dau garanții pentru menținerea statului quo în Balcani și pentru continuarea operei de consolidare și întărire. Interesele comune între statele amintite și Turcia sânt fapte incontestabile. Aflat-au sau nu această comunitate de interese o expresiune formală prin vre-un tratat, vre o convenție, etc., e mult puțin irelevant, pentru că în caz de lipsă astfel de legături se pot, între împrejurările date, foarte ușor realiza. Campania pornită de ziarul »Le Matin« a dovedit însă pe deplin două lucruri: Franța, Anglia și Rusia nu au renunțat la politica lor tradițională față de Turcia, și Bulgaria și Serbia stau mereu la pândă, ca, în momentul favorabil, să-și realizeze planurile în Macedonia, respective în Sandjac în paguba Turciei. România, ca aliat al Turciei, ar putea zădărnici toate aceste proiecte periculoase, silind atât pe Bulgari cât și pe Sârbi să respecte pacea și statul quo în Balcani. Această împrejurare ne explică țipetele de ură ale Bulgarilor și Sârbilor la adresa României, pe care ar dori să o facă responsabilă pentru eventuale conflicte viitoare în Balcani, conflicte ale căror pricinuitori numai ei înșiși pot fi, dacă continuă cu politica de aventuri, menită să desmembreze Turcia europeană. Deci nu România doritoare de pace, care nu poate permite, din motive lesne de înțeles, întărirea Bulgariei în Balcani, periclitează pacea Europei, ci pornirile naționale ale Bulgarilor și Sârbilor sprijinite de acele mari puteri, cari, fiind interesate la slăbirea Turciei, nu scapă nici o ocaziune pentru a se folosi de curente slave din Balcani în paguba imperiului otoman. Ne aflăm astăzi în fața unei crize a politicii internaționale de felul aceluia din anul trecut, când cu anexiunea Bosniei și Herțegovinei. Atunci încă atacaseră tot Rusia, An-

căți și le întinsesem pe o scândură în iesle... Iacă tata la fereastră: »Vai, săracu' de mine, mă băgați în temniță diavolilor!« — Ce să fac? Le-am topit din nou... Altădată, — asta-i mai brează, — era la noi pe prispă adunat tot comitetul comunal — știi juraiții, fruntașii... Venise oamenii, vre-o opt inși, să le spuie tata ce-a isprăvit la Pesta, unde fusese să cumpere un clopot pe seama bisericii. Eu mă bălăbăneam în casă la o baterie electrică. Ion se uită pe fereastră, întoarce capul și mi-s'apleacă încet la ureche: »Ști ce? Hai să-i scuturăm o leacă!« Zic, bine Ioane, tu fii aparatul, eu le dau sârmele, da bagă de seamă mă, să nu ridici sus la două sute de volte, că trintim adunarea! Ies pe prispă la oameni, ei cu clopotul... Zic, ian țineți de-aici, să vedeți și dumneavoastră ce minuni sânt pe lumea asta; dumneata dincolo, aș... — Ei zîmbeau, cunoșteau multe drăcii de ale lui domnișoru' Aurel... Se prind de mână roată și mi se uită în față... Eu de colo: — »Dă-i drumul Ioane!« Ce să-ți spun? Intr'o clipită a fost tot comitetul pe spate. Speriați, cu ochii mari, cu părul vilvoi se uitau de jos bieții Români... La fereastră rîdea Ion, — nu m'ascultase ștreaștă... — Câte n'am făcut noi de astea...

Așa povestind ne-am pomenit în Orăștie, unde

ne aștepta lumea: admiratori și detractori. Unii zâmbeau cu neîncredere și se cotău între ei glumind pe socoteala poeziilor cari »totdeauna au plutit șapte coți dela pământ și nu e mirare, dacă săturându-se de Pegaz vor să zboare cu aeroplanul«, — alții trăgeau nădejdi și mi profeteau minuni, când le-am spus impresiile mele.

Peste câteva clipe ne am dus la gară. Am urcat în pripă treptele vagonului și-am strâns cu putere mâna lui Vlaicu:

— Va să zică la București!

Peste vre o trei săptămâni am trecut granița cu Vlaicu. Mergea întâi în Tară. Fiorul de emoție care ne cuprinde pe noi când vedem cel dintâi chipiu de dorobant, i a rumenit și lui obrazul în vama Predeal. Duceam cu noi două modele de aeroplan, de diferite mărimi. Când ne au cercetat bagajul și au văzut vameșii scheletele de sârmă și trestie ne-au dat roată și lumea se înghesuia în jur de noi ca la comedie. În tot drumul el era cuprins de îngrijiri și cum auzea pe cel din vagon vorbind repede și fără greșuri în româneasca lor elegantă, părea tot mai dus pe gânduri: — »Eu n'o să le pot spune nimic... Să le

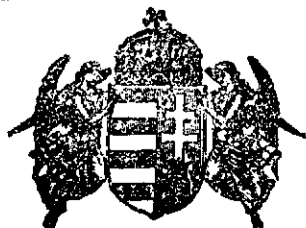
vorbești tu! Pe mine să mă lase 'n pace! Mie să mi dele o tabă și creță și noroc bun!«

Era o seară căldă și senină de toamnă când am ajuns în București și mi făcea o adevărată plăcere veselia lui Vlaicu, când vedea, că toți trecătorii de pe stradă vorbesc românește... Am luat-o domol alături pe bulevarde și fără să știu în rătăcirea asta nocturnă, ne-am pomenit în fața universității, lângă monumentul lui Mihai Viteazul... Ne-am oprit tăcuți în fața eroului turnat în bronz. Era o liniște desăvârșită de miez de noapte, stelele străluceau pe boltă ca niște ținte de aur. Intr'un colț, furișată după frunzele plantanilor tremura găinușa în sculpturi jucăuse... Vlaicu îmi strânge mâna și cutremurat par că, îmi zice mai mult șoptind! »Uită-te minune! Cum strălucesc ochii calului și barda lui Mihai! Nu vezi, par'că să uită la noi!« — ... Și așezați pe-o bancă am rămas așa pierduți ciasuri întregi, fărâmițând povești cari înviau amintirile unei mări moarte și poleiau cu strălucirea visului zorile unui viitor mai bun...

A doua zi am început goana după oameni. Și aici ca la Orăștie două tabere, dar după câteva săptămâni de aruncături dela Ana la Caiata, în sfârșit a ieșit biruitor Vlaicu... L-au angajat la arsenal

NEUMANN M.

croitor pentru domni,
furnisorul curții ces. regale și cameriale.

Magazin de haine
pentru bărbați, copii și fetițe
IN ARAD.

glia și Franța împreună cu statele balcanice, Austro-Ungaria, pentru a împiedeca sau zdruncina tripla alianță, o năzuință care a dus la o legătură și mai strânsă între cele două mari puteri din Europa-centrală. Atunci încă au încercat diplomații acestor mari puteri să despartă Italia de aliații săi. Nu au reușit. Astăzi se repetă aceeași campanie, cu singura deosebire că Turcia, atunci avizată la sprijinul puterilor protectoare, sta pe partea lor, pe când astăzi, după o experiență de un an, a ajuns ea însăși să fie atăcată de prietenii de odinioară, împrejurare care a îndemnat-o să se apropie de celalalt grup al marilor puteri europene. Italia observă o atitudine absolut corectă, o neutralitate binevoitoare față de amicii Turciei și nu se lasă sedusă de gloriile amăgitoare din Paris.

Diplomația triplei-alianțe, în al cărui serviciu stă ziarul »Le Matin«, are de înregistrat o nouă înfrângere. Franța în special, a cărei politică externă a fost condusă până acum cu mare abilitate, face greșeli peste greșeli prin năzuințele de a-și valida superplusul de capital național ca element politic. Acest sistem, — cine l-a introdus, nu se știe, — poate avea urmări foarte periculoase, înstrăinând pe de o parte Franța de celelalte mari puteri, cum s'a întâmplat chiar acum cu Austro-Ungaria din cauza respingerii împrumutului cerut de Ungaria și realizat acum cu ajutorul financiarilor germani și austriaci, — o nouă întărire a alianței germano-austriace — pe de altă parte nimicind tradiția istorică ce o avea Franța în toată lumea ca apărătoare a independenței naționale, a egalității și fraternității.

V. Rusu.

Dentist român în Arad.

VIRGIL MUNTEAN
Szabadság-tér Nr. 3. Lângă farm. Rozsnyay.

Dinți artificiali în cauciuc dela 4 cor. în sus. Coroane de dinți în aur 24 cor. Dinți cu șurub în aur și platină 20 cor. Poduri în aur și aluminiu, cari nu se pot scoate din gură, în preț cât se poate de moderat și în rate lunare. — — — Garanția până la 10 ani. Reparaturi la pieze făcute de mine se efectuează gratis. Celor din provincie se efectuează lucrările în aceeași zi.

și eu l-am lăsat în această lume nouă cam uluit, cam nedumerit, dar bucuros și plin de nădejdi...

De-atunci s'a scurs un an și eu n'am mai putut trece granița să-l văd. De ce-am mai spune că s'a zburat de-atunci, câte batjocuri, câte necazuri n'a îndurat firea lui îndărătnică, cum l-au tăiat leașa și n'avea din ce să-și plătească chiria... îi recitesc adese scrisorile pline de amărăciune: »Haide frate la București, de mă scoate din belea, că așa fac politică din aeroplan!... De ce să le mai spunem toate astea, crîmpele din vechea poveste a tuturor celor chemați de »sfânta nemulțămire?«...

El e de-asupra acum, văzduhul l-a cucerit și cu aripile meștere tale valurile de lumină și albastru. Numele lui trece pe toate buzele și înscrie o pagină de glorie a neamului...

În vremea asta în căsuța albă din Binținți Ion încreștează o măciucă și meșterește în strung niște rame pentru licoana lui sfântu Nicolae, făcătorul de minuni dela Miralichia, care cu barba în piept se uită cucernic din chip și împarte binecuvântarea cu degetele lui lungi și subțiri...

Și câți Ioni nu trăiesc și mor așa în umbră, cu străfulgerarea genului în ochii lor adânci, strănși în obezi de ursita vitregă a unui neam de mucenici?..

Berlin, Septembrie.

Cum stăm cu gimnaziul din Brad?

Brad, 30 Septembrie.

E cunoscută agitația pornită de vreo 4 ani pentru întregirea lui. Și e cunoscut și rezultatul slăbuț al colectei întreprinse în acest scop. Căci nu s'au adunat nici măcar atâția bani, câți sânt de lipsă pentru ridicarea unui nou edificiu, cel vechi nemai putând corespunde trebuințelor de azi și nici măcar pentru trebuințele unui gimnaziu inferior, necum ale unuia mai mare. S'au semnat adevărat aproape la 200 de mil de coroane, din care sumă s'au plătit — pe cât știu — la 70—75%.

S'au adunat și se adună cu jărâita sumulițe și ici și colo la diferite ocazii, ca: petreceri, logodne, cununii etc. cari însă toate laolaltă stau încă departe de milionul de coroane, necesar pentru completare. Căci s'o spunem pe față: un popor de 3 milioane nu sântem în stare să adunăm o sumă, cu care ar fi să dăm un avânt însemnat culturii noastre românești într-o vreme, când într'una ne plângem, că limba noastră e văzută cu ochi răi pe la școlile statului și că tinerii noștri sânt persecutați pe la acele școli. Pentru că băncile noastre, considerate de străini ca cultare ale culturii românești, n'au dat nimica, cu excepția onorabilă a câtorva dintre ele. Într'adevăr mult trâmbitatul »sprijin cultural« din partea băncilor e susținut numai de câteva dintre ele, grosul lor avându-și menirea în împărțirea de dividende frumoase. Urechile prea multor »membri în direcțiune« pe la bînci au rămas — de astădată — surde la suferința vremii. Cât despre contribuția privatilor, vai și amar. S'au angajat aproape numai cei mijlocii interesați. Puținii noștri oameni de bani au rămas reci. Minutul dar Stroeescu abia dacă se ajunge la cărpirea lipsurilor celor mai neapărate ale școalelor populare, tot atât de năcăjite.

Peccatur autem intra et extra muros. Căci e tot atât de adevărat, că cel chemați dela conducerea gimnaziului n'au destulă încredere în puterile noastre și prin urmare nu muncesc cu destul zel și cu destulă stăruință într-o cauză atât de mare, care nu i privește de aproape numai pe zărăndeni, ci întreagă partea apuseană a Ardealului. Complectarea gimnaziului din Brad trebuia să fie de mult o chestie de ambiție a unora, — o chestie, la care lucrându-se ziua și noaptea, acum ar fi trebuit să fie terminată. Căci gimnaziul există de 41 de ani și încă n'are decât 4 clase. Un singur an a funcționat și clasa V, dar s'a închis »din lipsă de mijloace«, cum sună și azi fraza stereotipă a celor datorți să promoveze moștenirea scumpă dela alți înaintași.

Adevărat, că n'avem la spate statul cu visteria l puternică, din care se varsă an de an sute de mil pentru teatrele, statuele, casele culturale, școlile etc., unui singur popor din patrie, dar tot mai de aceea ar trebui să avem o dragoste de limbă, care să ne îndemne și la jertfe bănești. Ne-ar face însă guvernul unguresc un nemărginit serviciu, dacă ne-ar ordona, sub amenințare de închidere a gimnaziului, ca în decurs de 4 ani să fie gimnaziul întreg. Căci §-ul 1 al »Statutului pentru gimnaziul român din Brad, comitatul Zarand«, aprobat de luminatul ministru de culte baronul Iosif Eötvös sub nrul 11.387 în »Budă, 14 Iulie 1869«, ne spune apriat: »Gimnaziul din Brad, comitatul Zarand, e gimnaz național român de legea gr. or.; el e gimnaz mare de opt clase și se bucură de toate drepturile și prerogativele unui gimnaz public de stat«. În loc de un astfel de ordin însă, un ministru de culte, a la Apponyi, mai curînd ar face din școala civilă de stat din Brad, care cuprinde mulți copii români și în care acum s'a deschis clasa a treia, la timpul său gimnaz, oprindu-ne completarea gimnaziului nostru sub cuvânt, că dacă n'am făcut o asta de atîta amar de vreme, s'o lăsăm în grija altora mai vrednici.

Și tare mă tem, că dacă nu ne vom pune osul acum, până mai e vreme, lucrul acesta se va întâmpla, și că atunci ne vom acoperi indolența de decenii cu »barbaria« guvernului, tânguindu-ne ca niște babe.

Corpul profesoral actual a hotărât încă în lunie a. c., că cu 1 Septembrie a. c. se angajează a deschide într-o odăie disponibilă a edificiului vechiu și a susține fără remunerație deosebită clasa a

V-a, deobligându-se fiecare din corp la câte 25 de ore pe săptămână. Acelaș corp profesoral așteaptă încă, ca P. O. domn protopresbiter V. Damian, președintele reprezentanței și al comitetului gimnazial, să convoace comitetul spre a se pronunța referitor la hotărîrea conferinței profesorilor. Se vede însă, că din treabă nu se face nimica, căci noul an școlar l-au început profesorii desiluzionați tot numai cu patru clase. Și încă între împrejurări foarte rele. Căci s'au înscris numai 09 școlari, față de 149 din 1909/10 și față de 145 din 1908/9.

Ce e mai trist e, în cl. I sânt numai 26 de școlari față de 38 din anul trecut și 44 din 1908/9. Cauza: »piețenii« Bădulul și țărani mai de seamă își dau mai bucuros copiii în școala civilă, care se va completa, decât într'un gimnaziu »nepsprăvit«. A doua: școala elementară pregătitoare a gimnaziului, școală sistematizată în rîndul aia cu 2 despărțăminte și cu doi învățători, cari își împlinesc chemarea cel puțin atîta, cât dascălii școlii de stat din Brad, care e plină de românași, școala noastră dără nu mai poate da gimnaziului contingentul de lipsă de școlari, fiindcă aceiași »piețeni«, cât și sătenii mai ambițioși, luînd exemple dela cărturarii români din Brad, nu-și mai trimit băieții și fetele la școala noastră, ci »la Unguri«.

Anul trecut au fost în deszărmîntul IV al școlii anexate gimnaziului 9 școlari și o școlăriță, din cari numai 2 — zi doi — au trecut ast an în gimnaziu. Iar — la ce să ne mai ascundem slăbiciunea? — în cl. I a școlii elementare parohiale, școală sistematizată cu două clase și cu un învățător și o învățătoare, sânt înscriși până acuma cincisprezece copii!

Săderea în progresiune geometrică a școlărilor din clasa primă gimnazială le împune celor chemați, ca în anul viitor 1911/12 să deschidă necondiționat clasa V în edificiul nou ce va începe să zidească consistoriul din Sibiu în primăvara anului 1911. Altminteri cauze interne și externe vor nimici vatra culturală, pentru care s'au insultețit, la înființare-i, plini de nădejdi: comitele suprem de prin vremuri al comitatului Zarand Ioan Pipos, apoi vicecomiții Hodos și Frâncu și alții.

A bătut oara a unsprezecea, să ne trezim declinul aștia, în a căror inimă mai e un dram de dragoste pentru neamul și legea românească!

Aflu de potrivit să arăt în legătură cu chestia gimnaziului din Brad simțul de jertfă materială al unui popor recunoscut ca popor egoist și mercant, al Gecilor de azi, traducînd aici o parte din broșura »Görögország középiskolái« a profesorului din Ibașfalău Tehrentheil Henrik: »Arșakes, un bogătan din Epir, și a lăsat prin testament averea întreagă pentru înființarea unei școle de fete. Din banii aceștia s'a făcut școala Arșakion din Atena, care e un renumit institut de modă, constător dintr'o școală elementară și una civilă de fete și dintr'o pedagogie de fete, în cari învață 1400 de școlărițe dela mai mult decât o sută de puteri didactice. Din donațiunea lui Balianos s'a înfăptuit frumoasa zidire de marmoră, care cuprinde în sine biblioteca universitară, în mijlocita apropiere a universității din Atena. Biblioteca aceasta constă din 250.000 de volume și 2300 de manuscrise. Baronul Sina a dăruit mai mult de 2 milioane de coroane pentru minunata zidire a Academiei de științe și cam o jumătate de milion pentru institutul de astronomie. Din darul nobil al câtorva patrioți cu avere s'a ridicat palatul imponent de marmoră în stil doric și ionic al tehnicii. Aberof a dăruit 3.840.000 de coroane pentru Stadion-ul. Doi frați au emigrat în America, acolo și-au câștigat o avere mare cu sîrguința și cu răbdarea lor și înainte de moarte și-au depus averea întreagă pe altarul patriei lor neuitate, ca să o întrebuițeze spre scopuri culturale.«

Dr. Stefan Tămășdan,

medic univ. specialist în dentură,
Arad, vis à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Eilz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Din problemele Astrei.

Conferențiarul agronomic. — Conferințele populare. — Cartea de citire a poporului.

Prima conferință populară ținută la Dej de conferențiarul agronomic a fost urmărită cu un interes general, toți voind a se convinge, că ce promite și ce se poate aștepta de la noul ofițier al Astrei, de care am legat atâtea nădejdi. Predarea a fost destul de potrivită și în o limbă înțeleasă de popor, temele încă au fost interesante, așa că toți au fost mulțumiți.

Lucrul esențial însă e să știm cu ce impresii și foloase s'a ales poporul adunat, căci la urmă aceasta e hotărâtor. M'am întâlnit a doua zi pe drumul către Onă, la plimbare, cu un țaran. Întrând în vorbă și văzându-l deștept l'am întrebat dacă a fost la adunare și cum l-a plăcut. »Tare bine, a fost tare fainc. »Bine, dar să mi spui drept, din câte ai auzit poți folosi ceva și la economia d-tale? »Apoi dă, toate s'au bune, dacă s'ar putea, dar nu s'au pentru noi. Aratul miriștilor s'ar putea face, dar pământul e puțin, pășune puțină și deci nu se pot lipsi de puțină pășune de pe miriști.

Dacă deci din toată conferința, deși altcum neexcepționabilă, nu s'a ales cu nimic real țaranul nostru, trebuie să ne întrebăm cu dinadinsul că cheltuielile împreunate cu noul ofițier stau ele în proporție cu foloasele ce le va avea poporul după acest ofițier? Sfaturile economice de care s'au profitat poporul numai din auzite, de la o conferință, sânt așa de puține. Stupărit, gădănit, cu atât mai puțin metode nouă în agricultură, nu le va învăța poporul niciodată din conferințe. Toate acestea trebuie văzute și nici atunci nu va face poporul experiențe până ce nu va vedea rezultatele la alții. Poporul e mai dispus să facă haz din metodele nouă, cum ni-a arătat și conferențiarul câteva cazuri. Rezultate reale pe terenul economic numai de la o școală agronomică se pot aștepta.

Menirea conferințelor economice, cred că nu ar fi să dea prelegeri teoretice, pe cari poporul le ascultă fără să le urmeze, ci să îndemne, arătând foloasele diferitelor ramuri de economie și mai ales a *tovărășilor* de agricultură, conum, păstrare (Raffaisen). Cu aceasta încă s'a făcut foarte puțin, s'a aruncat numai sămânță, care lăsată de sine nu va aduce nici o roadă. Capul lucrului e nu numai să știi convinge, dar să și pui în lucrare, să ajuți înființarea, începutul acestor *tovărășii*. Ne trebuie deci în postul de conferențiar mai mult un om de propagandă, decât un agronom, care ca atare numai la școala de agronomie ar fi de folos. Agronomul ori at de bun nu va corespunde scopului dacă nu îtrunește și condițiunea apostolatului. Ne trebuie un funcționar, care să poată fi chemat în ajutor ori unde se plănuiește înființarea unui *tovărășii*, iar când nu e chemat, să caute el terenul priinios, să îndemne și pună la cale *tovărășii*. Altcum conferințele economice se pot scrie și atunci ori cine le poate citi poporului, fără să fie lipsă de atâtea drumuri și cheltuieli de geaba.

În legătură cu acestea stau și conferințele populare. S'a discutat a Dej, dacă nu ar trebui sistate, fiind împreunate cu cheltuieli, pentru aoperirea cărora și avem mijloacele de lipsă și e întrebare dacă aceste cheltuieli stau în proporție cu rezultatele. Întrebarea e foarte motivată, pentru că totul se face mai mult la întâmplare și sânt așa de puțini conferențiarul adevărați și pricepuți; ici se țin conferințe, în cele mai multe locuri nu se țin; în anul acesta a auzit poporul o conferință de stupărit, din care nu s'a ales cu nimic, căci se poate spune în câteva cuvinte, ceea ce poate să prindă din auzite; peste câțiva ani va auzi ceva despre creșterea vitelor, dacă va auzi; în sfârșit poporul se împărtășește foarte puțin și neegal de aceste binefaceri ale Asociațiunii.

Lucrul cel mai durător la scop ar fi să se eliteze, după propunerea d' lui D. Onșor, conferințele anume în acest scop. E absolut imposibil,

ca să și în toate despărțimintele conferențiarul versași în toate ramurile economice, în igienă, drept, morală, etc. Câtă muncă costă pe oamenii sărguincioși și ce isimă compunerea unei conferințe și poate că toată osteneala a fost de geaba. Așa stă lucrul și cu broșurile economice oficioase comitatense. Trebuie să scrie la comandă și cine n'are aplicare sau pricepere, pentru că fiecare comitat să și aibă broșura sa economică originală, pe când s'ar putea scrie pentru ținuturi întregi aceleași teme de către oameni competenți și cu cheltuieli așa de puține, tipărindu-se lucru bun și în zeci de mii de exemplare, iar nu în câteva sute, pentru fiecare comitat separat.

Având conferințe făcute de oameni competenți și despre deosebte subiecte, presidiul fiecărui despărțământ ar recerca pe toți preoții și învățătorii din despărțământ, să țină în timpul potrivit, mai ales iarnă, în fiecare Duminică câte o conferință, la care preotul ar prezida, iar învățătorul, sau altcineva ar ceti poporul și ar discuta. Ori cine ar putea face lucrul acesta, căci nu poate fi vorba în conferințe decât despre lucruri pe înțelesul poporului. Și iată că am avea, nu la o sută de comune o conferință, un subiect, la an, tratat la întâmplare, ci am avea în fiecare comună conferințe și nu numai un subiect, ci din toate ramurile. Aceleași conferințe s'ar repeta în tot anul, ca poporul să și poată însuși toate acele învățături; nu toți pot lua parte totdeauna și publicul se schimbă, în rândul tot alte persoane în rândul gospodărilor. Trebuie să știm, că efectul conferințelor populare e așa de lent ca al picăturii de ploaie, ce găurește piatra. Ne trebuie o ploaie mănoasă de conferințe, ca să măcinăm piatra nepăsării poporului. Și noi nădăjdum rezultate de la un singur conferențiar economic! Altă trebuie să fie menirea acelui.

Și toate acestea le am avea fără cheltuieli. Preoții a face apoi raport presidiului despre ținerea conferințelor. Conferențiarul adevărați, apostoli vor fi pentru acela azi când binevenți vor avea ori unde un public pregătit și curios să audă ceva nou.

Tot în legătură cu acestea e și »Cartea de citire a poporului«. Încă înainte cu aproape doi ani am fost propus Asociațiunii editarea unui *Abcdar* cu care de citire, care să fie o mică enciclopedie populară. Din discuțiunile asupra acestui *Abcdar*, carte de citire, însă a ieșit un simplu *Abcdar*, un manual didactic pentru cursurile pe stau analfabeților, cari nu o țin și nici nu se vor ține decât excepțional. Am fost arătat la timp în »Revista Bistriței« în un articol, reproduș și în călindarul *L'gel* pe anul 1910, că de acest *Abcdar* n'a fost nici o lipsă.

În raportul general al Astrei se spune, că din lipsă de mijloace și de interes față de cursurile de analfabeți s'a amânat tipărirea *Abcdarului*. Motivarea aceasta e foarte subredă, căci dacă acest *Abcdar* porna din o nevoie simțită, ch'ar din cauza lipsei de interes trebuia tipărit, pentru că să deștepte acest interes. Dar nici nu l' va deștepta — m'ar plăcea să mă înșăl. Tare mă îndolesc, dacă din toate cursurile ținute până acuma și din sutele de ascultători ne-am ales baram cu zece știutori de carte. Aceste năzuințe vor rămânea fără rezultate, cu puțin excepțiuni.

Noi trebuie să nu gândim la cei mulți și nu la câteva excepțiuni, să ne gândim la cei ce și ceti și sânt în primejia de a uita și a deveni analfabeți, din lipsa de lectură potrivită, căci n'avem o carte bună și ieftină, care să conțină o mică enciclopedie populară și care să poată ajunge și în cea din urmă colibă.

Am făcut din nou Asociațiunii propunerea originală, pentru că la Dej să fie din nou delăturată cu motivarea, că acest scop se realizează în cadrele bibliotecii populare a Asociațiunii.

Am motivat expres pentru că aceasta Carte de citire nu poate fi înlocuită de Biblioteca populară a Astrei. Sânt așa de puțini țarani cari pot să și facă o bibliotecă chiar și numai din broșu-

rele populare ale Asociațiunii și și acestea nu sânt toate potrivite pentru popor, iar poporul nu se pricepe să aleagă din ele. Noi trebuie să ne gândim la cei mulți și sărmani, cărora le am putea da pentru vre o 25 cr. în vre o 400 pagini o adevărată comoară de învățături, o bibliotecă a poporului, care să cuprindă tot ce ar putea învăța plugarul și numai din carte: economie, drept, igienă, istoria neamului, ca să nu fie sililit să și caute pentru tot ramul altă broșură. Ce folos și ce interes poate avea pentru popor o broșură de zeci de pagini, de pildă despre dreptul electoral cu explicații menite să fie cunoscut de cărturari când putem da pe o pagină tot ce trebuie el să știe despre acest drept și despre însemnătatea lui. Și aceasta pagină s'ar putea găsi pe masa fiecărui plugar. Ce efecte admirabile ar putea avea o astfel de carte în educarea economică, socială, națională etc a țărânilor noastre și în combaterea analfabetismului, a cărui cauză principală e azi lipsa de lectură potrivită pentru popor, lipsa unei cărți, în care să găsească țaranul aproape tot ce l' poate interesa și care să o aibă la îndemână de câte ori are timp, în o carte și nu în zeci de broșuri, cu cari nu poate sta în curent din nenumărate motive.

Să nu fiu fost înțeles nici la prima, nici la a doua propunere? Nu cred. Cauza nu poate fi alta decât că centrul e foarte refractar atât față de persoanele cât și propunerile din afară — lucru de care s'a plâns și dl D. Onșor la adunarea generală de la Dej.

Eu unul încă am fost preluat un astfel de *Abcdar*, carte de citire și nu am avut în vedere valoarea lucrării mele, căci am propus anume să se facă apel la toată cărturărirea noastră să contribuie câte cu o vorbă bună, cu un stat la alcătuirea acestei lucrări însemnate, menite să fie o adevărată bibliotecă a poporului.

Azi în tot mai multe școli nu se mai aude vorbă românească, lectură în limba statului capătă destulă și gratuit. Când o va și înțelege și se va deda cu ea atunci îl vom îmbia de geaba cu lectură românească. Pentru a asigura lecturii și gratulul românesc: locul cunoscut în fiecare colibă, cea mai potrivită e o carte a poporului o mică enciclopedie populară, iar nu zeci de broșuri, cari sânt continuare, dar nu începutul, cu care am rămas datorii poporului. ic.

Probleme și lupte naționale.

Congresul junilor egipteni fusese convocat la Paris, dar guvernul francez, oprindu-l a fost ținut la Bruxelles.

Sâmbăta trecută congresul s'a isprăvit sub președinția deputatului francez *Rounnet*. A asistat delegatul indian *Har Dayal*, care a invitat pe egipteni să refuze englezilor serviciul militar.

Șeful socialiștilor englezi *Keir Hardie* a spus că sprijinește mișcarea egiptenilor, căci Anglia nu are dreptul de a ține Egiptul ocupat. Făgăduiala lui *Gladstone* și *Salisbury* de a evacua țara trebuie împlinită, a spus. A încheiat făcând apel la egipteni să fie *solidari*.

A asistat și un delegat irlandez care a preconizat convocarea unui congres al victimilor egiptene, indiene și irlandeze ale regimului englez.

La urmă s'au votat rezoluții unanime cerând evacuarea Egiptului, restabilirea constituției de la 1881, desființarea exilului etc.

O solidaritate și colaborare a popoarelor asuprite de Anglia e firească, și dacă propunerea delegatului irlandez de a convoca un congres comun al lor, se realizează, perspectivele luptei lor vor crește necontenit.

O convorbire cu capul naționaliștilor egipteni. »Il Piccolo« din Trieste publică o convorbire cu *Kamelbey*, capul mișcării naționale din Egipt. Între altele el a spus următoarele:

Cei cari doresc: **mobile**

bune, frumoase, ieftine,

să se adreseze cu toată încrederea fabricanților de mobile **Székely și Réti** din Marosvásárhely, (Piața Széchenyi 47).

La cerere prezentăm și în provincie bogata noastră colecție. La înțelegere aparte expedăm franco în ori ce parte a Ardealului. - Atelier de primul rang. — Mare asortiment de trusouri pentru mirese.

»Tribuna« (din Roma) spune că noi voim să a'ungăm Anglia din Egipt pentru a chema în locul ei Turcia. Inexact. Noi nu voim să dăruim casa noastră nici Angliei nici Turciei, ci vrem patria liberă sub stăpânirea Kediului.

— Dar panislamismul?

— Panislamismul nu există decât în senzul unei solidarități religioase în afară de orice criteriu politic. Noi egiptenii sântem întâi naționaliști și pe urmă panislamisti. Voim libertatea națională, independența națională, dreptul de a trăi (ritomare) în viața națională (Confesionalismul nostru) (exagerați să asculte. N. R).

— Partidul național are mulți aderenți?

— Nenumărați. În clasa cultă ca și la țară. În fruntea mișcării sânt oameni cari au învățat cultul libertății în țările Europei culte și în America liberă. O mie două sute de studenți egipteni urmează la universitățile străine, risipiți prefuturdeni, dar uniți prin un singur gând și o singură credință.

Despre tactica Angliei ei spune următoarele:

De câte ori în zările străine nu au circulat vești despre conjurațiuni, de iminente vărsări de sânge îndreptate contra europenilor și despre delictive politice! *Proveneau toate din Anglia și nu aveau alt scop decât să ne răpească simpatiiile Europei.* (Intocmai ca și știrile despre multele »revoluții« românești, fabricate de zările ungușii spre a ne compromite în străinătate. N. R.) La congresul din Bruxelles vom arăta situația Egiptului fără rezerve și Europa va trebui să o afie cu indignare.

— Și pe urmă?

— Cum și-am spus, tindem la desrobirea de sub jugul englez cu mijloace pașnice. *Dacă însă mijloacele pașnice nu vor izbuti, va trebui și vom ști să facem revoluția.* Ce folos va avea Europa? Dar gândește-te că Europa are investite în Egipt șapte miliarde de franci. Și pe urmă Europa are interesul cel mai mare de a împiedeca izbucnirea unei revoluții care ar fi semnalul unei revoluții pentru toată Africa.

Kamel-bey a încheiat astfel:

Avem toată încrederea. Politica noastră e bună. Situația internațională ne prieste. Rivalitatea anglo-germană ajută planurile noastre. Noile grupări de puteri ce se desenează pe orizont ne vor favoriza și mai mult. (Aici înțelege probabil convenția turco-română care întărește situația Turciei și slăbește indirect pe a Angliei în Orient N. R.) În privința asta, da panislamismul va ajuta revendicațiunile noastre.

O nouă problemă națională: Home Rule pentru Wales. După Irlanda se naște o nouă mișcare națională în Britania: mișcarea pentru un Home-Rule (autonomie) în Wales. În fruntea mișcării se afla chiar un membru al guvernului, ministrul de finanțe *Lloyd-George*. Într'un oraș din provincia sa, în Wales ministrul acesta a rostit un discurs la desvălirea unei table comemorative pentru un șef liberal, Tom Ellis. La sfârșitul cavântării sale, *rostită în limba valiză*, ministrul a exprimat nădejdea că va vedea *Wales ul liber și independent*, un Wales care nu va avea teamă decât de Dumnezeu și de nimeni altul pe lume. Cuvintele acestea au fost primite cu mari aplauze. Ziarul englez *Daily Chronicle* organul ministrului Lloyd George a publicat un articol cu titlul »Home-Rule pentru Wales«. În anul acesta în Anglia s'a ivit o mișcare vie pentru Home-Rule. Mai de mult Irlanda era singura care cerea autonomie, acuma mișcarea s'a întins și în Scoția. Radicalii scoțieni preconizează revendicarea unei independențe relative. Cuvintele ministrului Lloyd George nu pot fi explicate decât tot în sen-

zul acesta. Se știe că el nu este numai născut în Wales, ci își iubește provincia și limba sa natală cu înfocare.

Ziarul conservator *Globe* îl atacă cu violență pentru discursul său și spune că acțiunea pentru Home-Rule nu va găsi răsunet în Wales.

Wales-ul are o populație de vre-o 3—4 milioane. Locuitorii lui vorbesc o limbă a parte, de origine celtică. E un popor foarte harnic și sobru. Noua mișcare e un nou triumf al ideii naționale.

Rezistența Finlandei. De astă primăvară politica oficială rusească a început o nouă direcție față cu Finlanda. Văzând că rusificarea acestei țărișoare, fanatică prin patriotismul ei merge prea încet, a hotărât măsuri radicale. Duma rusească a cărei majoritate e devotată guvernului a votat mai multe legi cari în ultima lor intenție urmăresc desființarea constituției finlandeze și anexiunea deplină a țării la Rusia.

Dieta Finlandei s'a întrunit săptămâna trecută. Trei proiecte i-au fost prezentate proiecte cari fuseseră votate de duma: 1. proiectul prin care toți cetățenii ruși erau declarați și cetățenii ai Finlandei 2 un proiect care fixa contribuția Finlandei la cheltuielile armatei rusești cu o sumă anuală hotărâtă. 3. Alegerea a vre-o 4 reprezentanți finlandezi pentru дума rusească.

În aparență proiectele acestea nu sânt prea grave, dar în realitate ele slujesc intențiile unificării pe care o pregătesc. Prin proiectul întâi (egalizarea cetățenilor ruși cu cei finlandezi) guvernul rus vrea să obție dreptul de a înălțura corpul funcționarilor finlandezi credincioși constituției țării și de-a înlocui dreptul cu funcționari ruși.

Aceasta nu s'ar putea decât prin naturalizarea (incetățenirea) lor, căci ca în orice țară așa și în Finlanda posturile de funcționari sânt legate de calitatea de cetățean. Când toți rușii vor fi naturalizați, guvernul rus va avea în scurtă vreme funcționarii săi cari îi vor executa cele mai ilegale ordine și decrete în cele mai depărtate sate ale țării. Până atunci însă orice încercări de rusificare se vor zădărnici prin rezistența funcționarilor finlandezi.

Proiectul al doilea fixează contribuția Finlandei la armata rusă cu o sumă de bani. În aparență o înleznire pentru țară care ar scăpa cu o sumă mică de sarcina serviciului militar. În realitate proiectul implică desființarea serviciului militar și îndepărtarea finlandezilor dela orice deprindere militară spre a înălțura rezistența armată a țării în caz de ocupațiune prin armata rusă.

În sfârșit proiectul al 3-lea înseamnă cel dintâi pas către anexiune. Finlanda a avut până acuma constituția ei deosebită de a Rusiei, garantată prin tratatul dela 1804 de țării Rusiei.

Între cele două țări nu a existat decât o legătură de *uniune personală* Finlanda menținându-și autonomia deplină. Dacă ea ar trimite reprezentanți în Dumă, conform proiectului al 3-lea, țara ar recunoaște dreptul Dumei de a legi și în Finlanda și de-aici până la anexiune ar fi numai un pas.

Dieta finlandeză întrunindu-se, președintele *Svinhufvud* a propus și dieta a hotărât să nu intre nici în discuția proiectelor. Partidul agrarian, partidul junilor și al bătrânilor finlandezi a propus să se prezinte țarului un memoriu, arătându-i că prin votarea acelor legi Duma a violat constituția Finlandei. Propunerea a fost respinsă cu 104 contra 83 de voturi pentru motivul că dieta și-a exprimat îndeajuns punctul său de vedere prin hotărârea de a nu intra în discuția acelor proiecte.

Țara întreagă e în fierbere. S'au ținut sute de întruniri publice de protestare în cari s'a exprimat voința nestrămutată a poporului întreg de a păstra constituția.

Prin protestarea sa Finlanda a arătat țarului și Dumei voința de a se apăra și Rusia se va încredința că politica de rusificare va întâmpina mare rezistență. Oare va reveni asupra ei?

Infrângerea socialistilor în Gablonz. Am arătat rândul trecut că în circumscripția electorală din Gablonz în Boemia, odinioară un cerc «sigur» al socialistilor, partidele naționale, al radicalilor germani și al muncitorilor naționaliști, au pus pe socialisti în balotaj. Balotajul a avut loc în 25 Sept. Candidatul socialist a căzut și a fost ales candidatul radical german Adolf *Glöckner*. Cifrele alegerii demonstrează în mod elocvent decăderea socialismului față cu naționalismul. Iată-le:

În anul 1907 cu ocazia alegerilor generale raportul voturilor a fost următorul:

Varth (socialist)	5717
Glöckner (naționalist)	4022
plusul voturilor socialiste:	1695

În anul 1910 la alegerea întâie din 15 l. c. au obținut:

Glöckner (naționalist)	3744
Prediger (muncitor națion.)	1726
împreună:	5470

Trübenecker (socialist)	4776
Plusul naționaliștilor:	694

La balotajul din 26 l. c. au primit:

Glöckner	6189
Trübenecker	5085

Plusul naționaliștilor:	1104
-------------------------	------

Va să zică întâi o majoritate socialistă de 1695 apoi un plus naționalist de 694 și 10 zile mai târziu un plus naționalist de 1104 deși numărul voturilor socialiste a sporit.

Sânt cifre cari arată progresul repede al naționalismului și decăderea ideii socialiste.

O strălucită desmințire a vechii »axiome« că în fața socialismului se retrage naționalismul, o idee »retrogradă« și »moartă«.

Dintr'un carnet.

«Băieții» au noroc. Evenimentele zilei le ofere cele mai frumoase prilejuri de-a dovedi lumii cât de puține cunoștințe trebuie să ai, ca să poți fi acceptat în redacția ilustrului patron-tipograf. Șeful va fi fost încântat cînd va fi citit informația privitoare la iubitul nostru poet Goga.

«Di Octavian Goga se află acum în sanatoriu Lahman din Viena unde se ocupă cu traducerea părții a doua din «Tragedia Omului»... a lui Madach».

«Ai naibii băieții ăștia! își va fi zis șeful. Cum știu ei să descopere toate... Într'adevăr, nu e lucru de toate zilele să-l descoperi pe Lahman de lângă Dresda — în Viena, și să descoperi o «parte a doua» a «Tragediei Omului» (...poate scrisă de ilustrul șef?)

Di Goga a plecat acum din Dresda. Băieții au putut citi în «Tribuna» de ieri planurile lui de călătorie. Așteptăm dară să-i vedem publicînd, spre bucuria șefului lor, în numărul cel mai apropiat:

«Di Octavian Goga a plecat din sanatoriu Lahman din Viena la Londra în Franța, unde se va ocupa cu traducerea părții a treia din «Tragedia Omului» a lui Madach».

În orice caz, cititorii de ambele sexe ale organului băieților vor primi informațiile de natura aceasta cu mai puțină roșire, decît iluziile picante ca cea dela vale:

«Logodna de argint a contelui Tisza. În 19 ale lunii contele Tisza își va serba la Geszt, în cerc restrîns familiar, logodna de argint».

Peste astfel de lucruri se trece în tăcere. Un gazetar care se respectă nu stăruie asupra unor astfel de momente... lubrice. Sau informația vrea să fie o ironie la adresa contelui Tisza, care combate imoralitatea și chiar în sinul familiei sale o suferă... serbind aniversarea de 25 ani a logodnei în cercul familiei sale, — fără să se gîndească la nuntă?

În lături cu astfel de moralizatori ipocriți! (Șefule, pe mine să-i tragă băieții un prim, știu, de «hăla fain»). Incolo, țaria băieților a rămas tot primul. Aici sînt

Am onoarea a atrage atențiunea on. public asupra noului meu atelier cu instalații electrice, pentru tâmplăria **Edificiilor și mobile** în care primesc orice lucrări din ramul acesta. Scopul de căpetenie mi e să furnizez cele mai bune lucrări, pe lângă prețuri ieftine și serviciu culant.

Depozit permanent de mobile gata.

Cu stimă:

SZÉLES SÁNDOR, tâmplar artistic.

Oradea-Mare, Hármas-utca 5—7. Telefon intra și extra urban 992.

ei la largul lor. Nu le pasă de nimeni, decât poate de ilustrul lor șef, din cauza admirației ce-o are acesta pentru ei și scrisul lor. Și admirația îi se impune când citești în primul despre «Asociațiunea»:

«Șteargă-se prerogativa rezervată comitetului central de-a munci singur totul, care fiind compus din oameni din diferite depărtați sînt siliți în urma ocupațiilor personale să se mărginească la o activitate de caracter mai mult administrativ, iar unitatea muncii lor fiind ocupațiile lor atît de deosebite se reslățește fără să aibă nici un efect pozitiv»...

Să se șteargă prerogativa comitetului central care fiind... compus din oameni din «diferite depărtați»... sînt siliți... etc. etc. adînc și profund și la nivelul intelectual al șefului.

«Între împrejurări normale situația acestui focalar românesc... ar trebui să îmbrace altă haină!»... «S'a sălășluit în lăcașul Asociației... lazarionismul lincezării!»... «Abia în timpul mai apropiat s'a risipit... negura vegetării!»... «Trebuie să sprijinim munca... deșteptării gravității în mod necesar spre isvorul acesta lecuitor...»

Cinci decenii se împlinesc la primăvară de cînd a răsunit prima vorbire »sub firma Asociației«, în care Șaguna mărturisă scopul acestei instituții! scriu băieții și adaugă: Asociația e și acum atît de departe de ținta sa!... Băieții au dreptate.

Propun comitetului central... să deschidă un curs de instrucție pe sama analfabetilor din anturajul șefului (îngăduind și șeful să participe la el — și băieții o să-i fie recunoscători. Publicul cititorilor de-asemena.

Mefisto.

Noul an școlar în Beiuș.

Beiuș, 30 Sept. 1910.

Singurul focalar de carte și învățătură românească mai înaltă în părțile ungurene, care este, *Beiușul*, pe zi ce merge, atrage tot mai multă tinerime la vechile și nouile vetre de lumină, clădite aici, în largul văii Crișului-Negru, închisă de straja mușilor Bihoreni.

Gimnazul școala civilă de fete și cele trei internate nu sînt în stare să încapă mulțimea de tineri, ce stau înaintea și așteaptă intrare. — Și mi-a fost dat să văd, cum băieților veniți din mari depărtați, după zile întregi de străjuire cu părinți și rude, ce veniră și ele, să-i pornească pe calea cea bună a sloveilor, — nu li-sa putut — pe lângă cea mai mare dragoste și bucurie — înțelegerea direcțiunii — face rost de un locșor în clasa întâi.

Țărani — pe semne — cu bună gospodărie și cu bună vreme, cu 2—3 băieți după dansii, îmbrăcați în portul lor alb, curat, pitoresc cu pălăriile noi, cumpărate pe ziua când vor intra la domni delă școala cea mai mare, trebuiră să iee iar drumul spre casă cu băieții cu tot, amărâți până în suflet de cheltuiala zadarnică, neînțelegând cum nu se poate, când și ei plătesc ca ceilalți și mai purtând frică și de gurile rele din sat.

Cunosc și știu, că aceasta afluență, — mai ales pentru clasa întâi, — a venit pe neașteptate și direcțiunea în urma regulamentului — în clasa I nu se pot primi numai 70, — și așa prea mulți — n'a putut să facă altcum, decât cum a făcut. Putea însă — deja în zilele dintâi — să prevadă. — Și românesc, confesional cum e, gimnazul acesta, căpeteniile ar putea fi în drept, — chiar și în lipsa de autonomie, — luând exemplul delă gimnaziile săsești și celelalte școli protestante din țară, să-și rezerve unele condiții la primirea elevilor, ținând înătețate celor, ce stau mai aproape de ființa și rostul școalelor noastre.

La gimnaz s'au înscris 400 de elevi, iar la școala civilă de fete 115.

Cu școalele primare, avem însă un adevărat calomondros.

Nu-mi vine, să inzist deocamdată mai mult asupra acestor școale, numite pe vremuri *școalele capitole* din Beiuș. — Fapt e, că dăm mate-

rial școalelor elementare de stat ce vin și vor să vină.

Sărbătoarea deschiderii în urma manevrelor militare s'a ținut numai în 15 Sept.

După ghiveciul englez — adorabil — de deschidere, am avut și avem deosebită bucurie de a vedea în mijlocul nostru pe Ilustritatea Sa Dl. episcop diecezan Dr. *Demetriu Radu*. Sub povara multelor și diferitelor afaceri eparhiale P. S. Sa cu inima cuprinzătoare de multă dragoste și jertfă, dă o deosebită atenție tuturor așezămintelor noastre de învățămînt, ocrotindu-le cu luminate povețe, lărgindu-le și înzestrindu-le din agoniseala și avutul său.

Grăitoare dovezi sînt daniile făcute, anul trecut, gimnazului, în valoare de 100.000 și ceea ce acum s'a făcut internatulul și școala de fete. Iar zilele trecute, ca să adune deodată pe toți dascălii delă școalele noastre, din prilejul deschiderii noului an școlar, a dat o strălucită masă, la care — pe lângă corpurile didactice, a intrat și pe frunțile vechii noastre sociale de aici. — Sub decursul mesei Ilustritatea Sa a adresat profesorilor câteva cuvinte pînă în suflet, scoțând într-o răpitoare bogăție de idei și cu nesfârșite podoabe în grai rolul dascălilor români. Plecînd din lozinca «*quem dii oderunt*» a Romanilor, arată rostul pe care l'a dat Mîntuitorului nostru și legea creștinească față de cea păgână, — dascălilor tuturor vremurilor în porunca: «*Mergînd, învățați toate neamurile*». Și continuînd își exprimă bucuria de a-l vedea pe toți cu puteri înnoite de față și cu veșnice îndemnuri spre bine li îndeamnă ca cu zel și dragoste nețărmurită să lungească firul tradițiilor bune și frumoase ale vechilor dascăli, cari au desgropat trecutul nostru și în sudoarea feței lor, trecînd facla din mîna în mîna, — ne-au dat cartea zilelor de astăzi.

Chemat ca să facă strajă intereselor mai mari ale bisericii și ale neamului, tot aceasta muncă o continuă și presa, și precum în trecut, nu de mult, celor mai înalte și mai chemate foruri, așa și în viitor va lupta și va spune sus și tare, căci cuitura unui neam, numai în graiul lui se face, căci cultura neamului românesc numai în limba românească se poate da.

Au răspuns directorii, Vasile Dumbrava delă gimnaz — scurt și potrivit — și Vasile Stefanica delă școala civilă de fete. Îndeosebi au plăcut mult cuvintele sincere și pline de un cald entuziasm ale dlui Stefanica pentru chemarea sfîntă a dascălilor noștri. Pătruns de sentimente și idealuri înălțătoare de neam, în cariera sa, — azi-mîne de treizeci de ani — întreg, sănătos cu inima tînără cum e, nici când n'a s.m.șit celăceea «*quem dii oderunt*». Bucuros de muncă a stat cu credință la orice slujbuită, coborîndu-și sufletul în tot ceea ce a propus. A fost și este convins, că soarta și propășirea noastră nu atîrnă delă faptul, că toți să fie în slujbe mari, ci delă zelul și vrednicia, cu care fieștecare cărturar român își în deplinește datorințele în postul, — ce-l ocupă.

Astăzi, în goana aprinsă a intereselor, și în vremea atîtor existențe nesigure, cari pentru a crește în ochii lor proprii, simțesc nevoia de a mic și scădea prețul muncii cinstite a altora, e frumoasă perspectiva de a vedea un dascăl cu un trecut de treizeci de ani, plin de cinstită slujbă, cald până la idealism și devotat chemării căreia și a închinat toți pașii vechii sale, cum e directorul și profesorul Stefanica. (cp.)

Cronică pedagogică *).

În afară de istoria patriei a dlui Iosif Marian și a dlui Iuliu Vuia, despre cari a fost vorba în Nr. 96 al ziarului nostru, mai avem o istorie românească tipărită în ediția a doua la Șimleu în 1909. Cartea

*) În articolul «Istoria patriei — istoria Maghiarilor?» s'a strecurat o greșală, care tulbura cu totul înțelesul. În coloana primă, cătră sfîrșit s'a tipărit un «just capitol» în loc de un scurt capitol. N. R.

aceasta care se chiamă »Istoria Ungariei pentru școalele populare elementare« e scrisă în două limbi românește și ungurește, și are ca autori ai părții românești pe învățătorii Teodor Ille și Victor Bojan iar ca autori ai părții ungurești pe Ille Tivadar și pe Boczán Viktor.

Și această singură indicație ar putea să ajungă ca să caracterizeze cărțile. Totuș vom mai da și altele. Pagina primă începe astfel: »Iubita noastră patrie e Ungaria. Aceasta este o țară așa de cultă, mare, frumoasă, avută și liberă încât abia are păreche în lume«. Ajunge, nu-i așa? Dar totuș să mai continuăm. »După depunerea armelor la Világos s'a sfîrșit libertatea ungurească și cu toții: Unguri, Români, Slovaci etc. au căzut în sclăvie. Guvernul din Viena a suspendat constituțiunea, iar limba ungurească a oprit-o chiar și în școale... Sub domnia lui Francisc Iosif I. țara, în mod necugetat până aci, se sporește în avuție, cultură și suferințele Ungurilor, Românilor, Slovacilor și altor compatrioți de limbi străine au încetat. Pentru aceasta să dăm mulțumită lui Dumnezeu«.

Pentru ilustrarea deplină a valorii cărții mai trebuie amintit că pe lângă faptul in calificabil că unul dintre autorii ei își scrie numele în două feluri iar numele lui Horia îl scrie ungurește Hora, numirile orașelor sînt puse numai în ungurește (fără ca ele să fie și românești, în paranteze măcar). Despre istoria românească nici o vorbă.

Cartea e bilingvă, pe o latură românește, pe cealaltă ungurește, lucru pe care nu-l are nimenea, neavînd dreptul la aceasta.

Am început, se vede, a da cesarului și ceace e al lui Dumnezeu, deși cesarul nu ni-a cerut-o aceasta.

INFORMAȚIUNI

ARAD, 1 Octombrie n. 1910.

— Școala civilă de fete din Arad. »Revista preoților« din Timișoara, organul obscur al dlui D. Voniga, publică în numărul său din urmă un articol sub titlul de sus, mistificînd adevărul și dînd lucrurilor aparența cași când »Reuniunea femeilor române din Arad« ar contesta caracterul confesional al școalei pentru a cărei înființare a muncit vreme atît de îndelungată, — și înoiește o notă disonantă care odată a zădărnicit înființarea acestei școli.

Sîntem în poziția a ști că »Reuniunea femeilor române din Arad« s'a oferit să clădiască edificiul școlii de fete și să-l deie diecezei ca dieceza, prin consistoriul ei, s'o conducă ca școală confesională ortodoxă română — în ce privește instrucțiunea și educațiunea. Tot ce a cerut este să se stabilizească raportul de supraveghere al comitetului Reuniunii asupra internatului. Prin urmare, este tendențioasă afirmarea debitată de »Rev. preoților«, care mai săvârșește și necuviința de-a insulta niște femei cari cu desăvârșită dezinteresare au muncit și muncesc ca să poată hotărî bisericii un palat pentru creșterea ficelor române.

— Procesul manuscriselor furate. Cititorii uoștri își vor fi aducînd aminte că dl C.

Pentru cumpărare
pălării pentru copii și domni

cel mai bun magazin e a lui

SUC. EMMER FERENCZ
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyadi.

Savu, redactorul nostru responsabil, fusese condamnat de tribunalul din Arad la 120 coroane amendă în procesul ce l-a pornit împotriva noastră Ion Costa. Tribunalul a dictat pedeapsa aceasta numai fiindcă a socotit că dl Savu n'a reușit să dovedească că I. Costa prin demonstrațiile lui potrivite ar fi voit să facă prestime asupra consistorului din Arad în scopul de-a fi numit profesor definitiv la pedagogie. Toate celelalte lucruri imputate lui I. Costa au fost primite ca dovedite pe deplin.

Dl C. Savu a anunțat apel împotriva sentinței. Curtea de apel din Oradea-Mare a dat loc apelului și casând sentința a stabilit competența Curții cu jurați, fiind pe acea vreme I. Costa profesor și, în consecință, funcționar public.

În Oradea-Mare se va desfășura dară din nou tabloul trist al trădării de secrete și vor defila din nou înaintea publicității trădătorii bine cunoscuți din debaterile dela tribunalul din Arad.

— **Dl Babeș desminte.** Împăciunătorul nostru profesionist, dl Dr. Emil Babeș din Budapesta, publică în »Tel. român« o desmintire în ce privește afirmația noastră că unele articole de fond ale ziarului »Lupta« ar fi scrise de dnii Dr. E. Babeș și Gh. Alexici. În desmintirea sa, dl Babeș spune că »între d-sa și numitul ziar nu există nici o legătură«.

Desmintirea aceasta... în doi peri ni-s'a trimis și nouă. Nu am publicat-o, fiindcă nu admitem principiul echivocității. Dl Babeș desminte și nu desminte, cum a declarat și d-sa înaintea mai multora...

Chestiunea dacă a scris sau n'a scris dl Babeș articole de fond în »Lupta«, — nu ni-o lămurește nici desmintirea din »Tel. Român«.

— **Scriitorii noștri la Budapesta.** D-na Constanța Hodoș a citit azi la ora 4^{1/2} în fața unui public de studenți și studențe în număr de vre-o cincizeci o dramă istorică în patru acte, inedită, »Ecaterina Varga« în care se preamărește cunoscuta eroină a anilor de răsărire din 48.

În unul din numerii viitori ai ziarului nostru vom da o dare de seamă asupra conținutului și valorii artistice a acestei piesă.

Tot astă-seară cu trenul de nouă, după cât ni se anunță din Budapesta, d-na C. Hodoș și dl I. Gorun s'au întors la București.

— **Întoarcerea dlui D. Sturdza.** Din București ni se scrie: Joi seara, la orele 7 și 25 m. cu expresul de Berlin a sosit la București dl Dimitrie Sturdza. Fostul șef al partidului liberal vine din Lausanne, unde a petrecut ultimul timp al șederii d-sale în străinătate în compania fostului mare vizir Ferid-Pașa.

— **După 36 de ani.** Luni seara în 26 Sept., s'au întrunit în Sibiu câțiva prieteni vechi, dintre cari unul nu se văzuseră de 36 de ani. Atunci tineri, burlaci, plini de vigoare, astăzi ceva mai veterani, numai unul sub 60, dar nu cu mai puțin umor și voie bună. Unul se depărtase din Sibiu, unde locuia cu toții. La cina de despărțire hotărâra să se întâlnească după 10 ani. Au trecut însă de trei și jumătate ori zece. Astăzi, la cina comună, constatară cu durere, că coasa nemiloasă a secerat pe 5 din mijlocul lor. Dnul Dr. N. Olariu, fost avocat, Dr. Laronessi, Grigore Serb, preot militar, lord. Munteanu, as. ori., și Poen. Almasan, preot, Ioachim Nădășan, subj. r. în pens. este bolnav. De față au fost ceilalți în viață: Dr. I. Popp, medic colonel în r. Sibiu, Gh. Brateanu, funcț. la C. F. R. în România (Călimănești), Valeriu Poruș, dir. de bancă, Bistrița, P. Clora, funcț. conz. Sibiu, Dr. V. Preda, adv. Sibiu, și N. Petra-Petrescu, director de bancă. La întrunire au participat și doamnele Dr. Popp și Petrescu. Reminiscențe vechi și dragoste prietenească au fost din nou în prospătațe. Seara a fost prea scurtă. A doua zi, înălțarea sf. Cruce, prietenii au aslat la serviciul divin în frumoasa și impunătoare catedrală română. După leșire s'au fotografiat împreună. După masa comună, o mică excursie cu tramvalul până la pădure spre Râșinari. Vilele și parcul fermecător din părțile ace-

stea au fost adevărată surprindere pentru cei cari au petrecut pe aici cu 36 de ani mai înainte. În amintirea întrunirii, seara la cina de despărțire s'a făcut o mică colecție pentru fondul ziaristilor români, la care a contribuit și un român de inimă, d. I. Porumbăceanu, care încă se află întâmplător de față. Suma colectată s'a transpus ziarului »Tribuna« pentru a se adăuga la fundațiunea »Dr. Mihu«.

— **Un dar prețios.** Din Budapesta ni-se anunță că Il. Sa d. Dr. Iosif Gall a dispus să se trimită din biblioteca sa privată din Lucăreț (Bănat) toate cărțile juridice de drept public și privat, financiare, economice, administrație și istorice, societății Petru Maior din Budapesta dăruind aceste cărți pe seama bibliotecii numitei societăți. Scrisoarea prin care s'a făcut acest prețios dar e datată din 29 Septembrie.

— **Cununie.** Domnișoara Florica Brote din Sibiu și domnul Nicolau Boleriu din Grid anunță cununia ce va avea loc la 6 Octombrie n. în catedrala gr.-or. din Sibiu.
Felicitările noastre.

— **Aviațiunea în serviciul poștel.** De câțiva vreme se discută întrebarea cum s'ar putea pune aeroplanelor în serviciul poștel. Din Paris se anunță că la cererea guvernului insulei Madagascar, președ. societății aeronautice Cuinten, studiază întrebarea aceasta, având de gând să înființeze legătură de aeroplanelor între Panarivo și diferite orașe din interiorul țării.

— **Închiderea graniței sârbo române.** Din București se scrie: Guvernul român a fost informat că guvernul sârb a închis, până la nouă dispozițiuni punctul de frontieră Cladova.

Intrarea deci în Serbia precum și ieșirea călătorilor se vor face numai prin punctele Ragujevaț, Gradiste, Semendria și Belgrad.

La toate acestea puncte s'au instalat medici și aparate de desinfecțiune în vederea holerei ce bântuie în statele vecine.

— **Stagiunea teatrului național din București** se va deschide Sâmbăta viitoare în 25 Septembrie st. n. cu zguduitoarea dramă istorică a dlui Delavrancea »Apus de Soare«. Cu acest prilej credem interesant a da câteva amănunte asupra activității din trecut și pentru viitor a acestei instituțiuni importante. În stagiunea trecută rețeta Teatrului Național din București a atins suma de 553 050 de lei, întrecând cu 138.000 de lei prevederile bugetare. Niciodată până în anul trecut rețeta Teatrului Național n'a atins această sumă. Cheltuielile fiind numai de 527.250 de lei, beneficiul net atinge aproape 28.000 de lei.

Printre piesele originale românești cari se vor juca în actuala stagiune cităm: »Lucașărușul« de dl Barbu Delavrancea, »Bestia« de dl George Diamandy, »Pâr de lup« de dl Rădulescu-Motru, »Nevasta lui Cerceluș« o irezistibilă farsă într'un act de dl Petre Locusteanu și »Ileana din poveste« de dl Victor Eftimiu.

La aceste piese se mai adaugă și altele cari n'au fost încă cetite de către comitet și ai căror autori sânt dnii Ioan Miculescu, Mih. Sadoveanu, Haralamb Lecca, Pandele etc. Pentru a nu lăsa să cadă cu totul în uitare vechile piese ale autorilor dispăruți, dl Pompiliu Eliade a hotărât să se reprezinte anul acesta câteva din aceste poezii ale Teatrului Național de altă dată. Printre cele mai de seamă cităm pe »Cocoana Kiria« de Vasile Alecsandri. Tot dl Pompiliu Eliade a mai hotărât ca în lunile Aprilie și Mai, trupa Teatrului nostru național să se împartă pentru a da reprezentații în diferitele orașe mai mari ale țării.

— **Al doilea pseudo-Ehrlich.** Șarlataniile cu preparatul Ehrlich se fac și în alte țări nu numai în România și probabil dela jupân Grill s'a molipsit și unul dela Petersburg, Andrievsky. Acesta se retrăsese deja de multă vreme de pe terenul științific, dar prin zind de veste că ar fi pleascat cu preparatul Ehrlich s'a pus și s'a anunțat la ziare că la el se află acest preparat. Poliției însă nu l-a părut lucrul curat și a făcut perchițiile la casa prestatimului. Aci au exami-

nat preparatul care era împachetat înlocmai ca orice prafuri dela farmacie, dar nu era altceva de cât făină amestecată cu apă și sfărmată în pluă după ce s'a uscat. Șarlatanul împreună cu un complice a fost arestat.

— **Logodnă.** Dșoara Cristina Popovici din Bichiș își anunță logodna cu dl Valeriu Popovici din Nadăș.

Urările noastre de bine!

— **Haiducii Italiei.** De câțiva vreme jafurile brigantilor italieni se repetă tot mai des. Zilnic vin știri despre sate jefuite și aprinse cu oameni schinghiiți cănește, iar poliția nu poate să facă nimic contra lor. Zilele trecute merșeră cu îndrăsnea a atât de departe că atacaseră un pluton de soldați și azi vine știrea că au pătruns într'un sat de lângă Sassari și au furat trei țărani frați târindu-i departe în munți. Câteva zile mai târziu unul s'a întors într'un hal ca vai de el, după ce stătuse legat de craca unui arbore două zile întregi. Brigantii pretind pentru liberarea celorlalte frați 15000 de lire.

— **Căsătoria regelui Portugaliei.** După cât anunță corespondentul din Lisabona a ziarului »Daily Chronicle« la curtea spaniolă se fac pregătiri e apropiatei căsătorii a regelui. Din convorbirea ce a avut corespondentul acestui ziar cu senatorul Castello Branco, reese că viitoarea regină va fi recrutată dintre ducesele engleze. Guvernul spaniol a și început pertractările cu curtea engleză referitor la această călătorie și se crede că se vor sfârși cât mai grabnic, deși până acum nu s'a făcut nimic oficial. Popo ul spaniol privește cu multă simpatie pregătirile de nuntă ale regelui și lucrează cu multă energie pentru înlăturarea eventualelor piedeci.

— **Săpăturile sub casa zisă a lui Iosif în Nazaret.** Preotul francez Viand, arheolog bun, a împărțit Academiei din Paris, că nu e adevărat că ar mai fi în față casa în care se afla atelierul țimplarului Iosif.

Iată amănunte după »N. W. J.« :

»Clădirea e de pe la începutul vristei de mijloc. În apropiere e fântâna de-a care ar fi adus apă Maria fecioara, când ingerul i-a vestit că va naș'e pe Mesia. Sub clădirea sus pomenită nu s'a găsit nimic de pe vremea nașterii lui I'sus, ci numai din timpuri mai vechi; dar s'au aflat unelte, oale, etc., cari par din veacurile cele dintâi după nașterea lui.

»Lângă biserica de azi a Bunăvestirei au dat de ruinele unei biserici străvechi, poate cea mai veche din câte se cunosc. Clădirea trebuie să fie de pe la sfârșitul veacului al treilea, dacă nu și mai veche.

»E lungă de 250 de picioare și lată de 100. Avea trei naosuri și tot atâtea apside și era în formă de cruce. Apcida dela Miază-Noapte este încă în față. Are ferestre boltite în ziduri groase de 10 picioare (6. m.) Dușumeaua e de mozaic grecesc. Vor fi dărâmat-o Mohamedanli la năvălirea lor cea mai veche.

»Clădirea de azi au făcut-o Cruciații. S'a dat și peste o cameră supt pământ, în care s'au aflat olării perse și arabe. De pe inscripțiile lor se vede că sânt de pe vremea Sultanului Saladin.«

— **Glasul împilaților.** După răzcoalele rucente ce au bântuit în Rusia se părea că obosește și mâna cruntă a autorităților de răul căreia suie de capete s'au rostogolit pe butucul călăului. Dar liniștea aceasta a fost de scurtă durată căci abla leri au fost executați în Caucaz cinci bărbați de valoare între cari erau și fiii unor oameni cu trecere din Petersburg. Toate încercările de a împiedeca pe țar să i grațieze au fost zadarnice și pe trei Octombrie de nou sânt trași vre o cincizeci de oameni în judecată, dintre cari cel puțin treizeci vor fi executați. Faptul acesta e condamnat de toată presa rusească și se face apel la popoarele civilizate ale Europei și la presa acestora ca să întrevină și să împiedece aceasta nedreptate strigătoare la cer.

»Oamenii cinștiți din lumea toată — zice un ziar rusesc — puteți voi dormi și lucra linișțiți câtă vreme din înteneretul și umezeala temnițelor moarte pândește pe țar să i grațieze de semenii noștri. Ridicați glasul în cetățile voastre, în adunări și parlamente. Au fost destule victime de acum! Veți scăpa multe vieți ce stau să se piardă: guvernul rusesc nu va îndrăzni să slideze opinia publică a Europei. Strigați în față: »Jos cu mâna

cruntă! Astfel apelează scriitorii ruși la lumea cultă europeană, dar auzise va chemarea lor și treziva în sufletele lor vr'un e ou care se sgu- dule nelădurarea tuturor rușilor?

»Balul costumat din Arad«. In editura librăriei »Tribuna« a apărut o serie de 6 cărți poștale ilustrate, în culori, reprezentând costume și grupuri de la balul costumat din primăvara aceasta. Bucata se vinde cu 24 fileri, seria de 6 bucăți 1 cor. 20 fil. + porto poștal 10 fil., recom. 35—45 fil.

Venitul curat se va adăoga la fondul »Reuniunii femeilor române din Arad« pentru zidirea unei școli de fete.

Mihai Radu croitor pentru domni, Cluj (Kolozsvár) strada Jókai Nr. 2. se recomandă on. public român.

x Muzeu anatomic parizian în Arad. Care dorește să-și cunoască eul său și boalele corpului acela să cerceteze acest muzeu unde se pot vedea următoarele: Obiecte de studii științifice din viața corpului omenesc; corpuri omenesti atacate de difterie; peștele numit »amtioux lanceolatus«; limbricul; rîia; stomacul lui Mac Kinley (fostul președ. al Statelor-Unite) sfredelit de un plumb; Venus; Primele ajutoare la accidente; frînturi de oase; arsuri; scarlat; cozace; anghină; inimă atacată de rac; lepra; corcitură; desvoltarea omului; desvoltarea părților genitale; prințesa Annetta (vie) fără de mâni și picioare cînd scrie, deschide orologiul, bagă ață în ac, cîntă la instrumente, mîncîncă cu lingură și furcuță, se mișcă și sare. Scamatorului indian. Distracție plăcută. Rîs. Minuni. Pot participa dame, domni și copii.

Ultima reprezentație se va da în 2 Octombrie 1910.

x Sanatorul »Liget« a Drului Jakob în Budapesta primul sanator pentru boale interne din Europa, dispune de toate mijloacele de vindecare și laborator pentru examinat. Mii de diabeți, reumatici, bolnavi de splină și de inimă, cari pînă acum au cercetat sanatoriile din străinătate, acum vor găsi institut corespunzător aici în țară, așadar această instituție culturală cu poziție admirabilă împlinește și un gol. Sala cea mare a mașinelor mecanice de vindecare a sanatorului este provăzută cu mașini după sistemul Zanpre și cu scâlzi aieriane.

x Când cumpărați ochelari, a dresați-vă la magazine cari au în vedere nu numai interesul bănesc, ci vă spun sincer dacă e lipsă și de consultație medicală. Pentru ținerea strictă a acestui principiu și pentru serviciul conștințios, recomandăm prăvălia de articole optice Seelenfreund din Kluj-Kolozsvár piața Jókai 2. unde găsiți termometre, grade, binocle, ochiari, barometre de prima calitate. Repaturile se fac cu pricepere și grabnic.

x Recomandăm bisericilor și preoțimei magazinul de lucruri bisericesti al lui SUBOTHA SANDOR din TIMIȘOARA interurban, str. Lonovits în fața otelului Ungaria înființat cu 25 de ani înainte de asta, ca cele mai sigure surse de cumpărat din toată țara. Aici se găsesc orice aranjamente și prapuri pentru biserici. Bisericile și preoțimea beneficiază de reduceri la preț.

ECONOMIE.

Banca română de asigurare. Cum sântem informați, șansele de reușită pentru subscripția acțiilor la noua noastră alcătuire financiară. sânt din cele mai bune. Sondajul, ce s'a făcut în această direcție la opinia publică românească acum de curând, nu mai admite îndoielă, că capitalul de fondare, îndată ce apelul de subscripție va fi lansat în public, va fi semnat de întregime, dacă nu chiar va întrece milionul de coroane statorit. Este o dovadă aceasta, că ideea fondării unei bănci de asigurare românești astăzi e primită cu încredere generală în destoinicia noastră de a putea realiza un proiect, care acum vre-o 12 ani ni-se părea inexecutabil.

Istoricul acestui proiect datează de pe la anul 1898, când după moartea lui Dr. Aurel Brote, a celui mai destoinic director ce l-a avut vre-odată banca de asigurare »Transsylvania«, căruia acest institut are să mulțumească o existență de 42 de ani, Șașii stăpâni pe situație au închis pentru todeauna biroul directorial pentru un succesor român. Se poate, că atunci nici nu s'ar fi găsit vre-un român, care să fie demn urmaș al celui vrednic bărbat, care a primit acest institut în condiții pe care, lăsându-l, în o situație consolidată și cu o reputație bine stabilită la Români din acest regat, cari și azi formează majoritatea clientelei »Transylvaniei«. Se poate, însă, că nici nu s'a căutat după un bărbat potrivit se continue munca săvârșită de Dr. Brote, căci munca aceasta aduse deja atât de bune roade, cât din belșugul ei putea să se menție institutul pentru lungă vreme, fără de teama unei concurențe românești, și sub conducerea săsească. Publicul românesc avea în »Transsylvania« deplină încredere, o încredere pe care l-o câștigase Brote, care a fost jertfa unei munci desinteresate la acest institut, pentru care și a îngropat sănătatea proprie, ca să saneze situația sdruncinată, în care îl primise, când l-a luat conducerea.

De atunci s'au petrecut multe, cari ne-au dovedit, că străinii numai pînă atunci au considerat fața de noi pînă când ne pot utiliza capacitatea și forța de muncă în favorul lor. Și dacă e să nu mai suferim amare decepții, apoi numai prin noi înșine putem să salvăm un teren dela care ne am eschivat rămânând pînă azi contribuabili străinilor.

Acum 12 ani fondatorul și primul director al revistei noastre concepuse ideea fondării unei bănci de asigurare românești. Dl. Dr. Carol Diaconovici a fost întâlul, care a căutat să realizeze acest proiect. Însă reclamat de alte funcțiuni ce le avea pe-atunci în mijlocul nostru, chestea fondării nu trecu peste limita unei discuții pur academice. Mai ales, că cei mai valorosi dintre bărbații noștri conducători de pe-atunci, fericitul Alexandru Mocsonyi de Foen, care a fost consultat în primul rând: »se îndoaia în calitatea noastră de destoinicie morală pentru garanța reușitei unei astfel de întreprinderi«.

Doisprezece ani însă în timpul nostru, care se desvoltă cu mare viteză, sânt și în desvoltarea unui popor un timp destul de lung, de creștere economică, de maturizare în hotăriri și acțiuni. Cresc oameni noi, se înmulțesc experiențele bune și rele, se înțeleg lipsurile și nevoile mai bine, se învață mult și în fine se găsește calea cea mai potrivită care duce spre progres. Și iată, că după 12 ani situația schimbată, schimbă și vederile oamenilor, schimbă și părerea noastră despre noi înșine. Ideea, care acum 12 ani ni-se părea irealizabilă, azi numai e o utopică dorință, ci ea e o convicție în inima fiecărui român, că timpul a sosit, să realizăm o alcătuire pentru care sântem în stare să oferim garanții morale și materiale suficiente. Avem astăzi omul nostru, care cu o rară asiduitate lucrează de trei ani neobosit la rezolvarea unei probleme atât de complicate, pentru care a găsit cheia de deslegare. Și când, un om de specialitate cu pregătire atât de înaltă și temeinică, cum nu am avut și nu avem pîn'acum între noi, cum este dl. Ioan I. Lăpădatu să dedice unei munci atât de grele, dovedește, că proiectul d-sale, acceptat de directorii băncilor noastre, este realizabil astăzi în condițiile, cari altădată ne lipseau.

Chestionarul Informativ pe care d-nul Lăpădatu l-a lansat în particular înainte de a păși cu invitația la subscripție în public însă ne garantează, că acțiunea va găsi un ecou mult mai puternic decum s'ar fi așteptat.

Și e caracteristic, că de ceace acum un deceniu se îndoaia bunul și cumintele unchiu, astăzi vrednicul nepot, tânărul mecenat dela Castelul din Birchiș Anton Mocsonyi de Foen găsește de demn a sprijini și încuraja promitându ne un con-

» curs mult valoros la acțiunea pornită spre progresul nostru economic.

Căci, — ni-se va lerta indiscreția, — dacă sub impresia unei vești, care ne umple inimile de bucurie și grațitudine, divulgăm secretul, că între fruntașii fruntașilor neamului nostru, nobilul vîstar al liniei aristocrate de Foen dorește să fie înscris între cei dintâi și cei mai mari fondatori ai primei bănci române de asigurare a Românilor din Regatul ungar. Pilda domnului Anton Mocsonyi de Foen — după cum aflăm iar prin indiscreție, — vestim cu mândrie, că a găsit mulți imitatori tot atât de convinși de reușita acțiunii.

Sub asemenea auspicii pasul apropiat ce-l va face »Solidaritatea« pentru subscripția acțiilor, va însemna o epocă în istoria progresului nostru pe consolidare economică. Va fi un pas acesta, prin care urcăm o treaptă care o putem numi social umanistă pe scara care am pus-o acum patru-zeci de ani spre ajungerea unei situații economice eminentemente materialiste.

Fie ca acest pas să ne ducă la înălțimea unui viltor de aur pe calea progresului și civilizației, care e perpetuu deschisă pentru un popor, care ascultă glasul vremii, cel chiamă în o nouă muncă de înaintare.

»Rev. Ec.«

BIBLIOGRAFII.

A apărut: *Noua Revistă Română* cu următorul număr. De sub direcțiunea d-lui C. Rădulescu-Motru, este: *Noutăți: Cronica politică: Conclucarea partidelor conservatoare. — Mortalitatea copiilor. Un raport important al d-rului Serbulescu din Craiova. Chestiuni Actuale: C. Rădulescu-Motru. Sofismele democrației în învățământ. Literatură: Bjornsterne Björnson. Enigmă. Mihail Burileanu. Hoțul. Știință: I. Petrovici. Câteva reflecții despre număr. Școlare: Pană Popescu. Examenul de absolvire în școlile secundare. Note și discuțiuni: Const. I. Florea. Amintiri din călătorie. Bodenbach-Elveția Saxonă-Dresda. Redacția și Administrația: București, Bdul Ferdinand Nr. 55 Abonamentul pe un an, 10 Lei, 25 bani exemplarul Număr de probă la cerere.*

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« institut tipografic, Nichin și conu.

Cele mai bune

oroloage de turn

le pregătește:

Nádlér A.

urmașul lui Leutwyler F. E.

Budapesta, VII,
Strada Práter Nr. 9.

- Execută și invențiuni. -

Preț-curent și prospect
— la dorință gratuit. —

Acci cari se vor provoca la
ziarul Tribuna primesc favor.

- Fondat în anul 1891. -

Schimbare de local!

Schimbare de local!

BEREGSZÁSZY LAJOS

blănar de modă pentru domni și dame și-a schimbat localul din piața Peștelui nr. 13, în strada Deák Ferencz 32 (casa Sarlot).

Am onoare a aduce la cunoștința on. public că primesc orice comande de blănărie, prefaceri, reparaturi, îngrijiri peste vară, pe lângă prețurile cele mai moderate. Cerând sprijinul on. public rămân cu distiusă stimă:

Beregszászy Lajos, blănar.

„**Timișiana**“
instituit de credit și economii, soc. pe acții
— în Timișoara. —

Avis!

Conform publicațiunii din 23 Martie a. c., toți acei domni acționari, cari au achitat prețul total al acțiilor semnate din emisiunea a III-a, prin aceasta sunt rugați a trimite subsemnatei direcțiuni titlurile provizorii pentru a-le putea contra acelora elibera acțiunile noi.

Directiunea.

PUBLICARE.

Culesul viilor în comuna Magyarád, se începe în 23 Septembrie (6 Octombrie), precum cantitatea așa și calitatea e corespunzătoare.

Măderat, la 16-29 Septembrie 1910.

Antistia promontorială.

Dr. Traian Gergutia

medic specialist în morburii femeiești,

operator, cu o praxă completă dela clinica de femei din Timișoara apoi Berlin, reîntorcându-se dela băile Buziaș, — unde a ordinar sub durată sezonului — și-a reluat iarăși praxa în Timișoara, suburbiul Elisabeta, strada Dózsa Nr. 3 în apropierea statuei Sfânta Marie. — Ordinează: înainte de amiază dela 8—10, d. a. dela 3—5.

ANUNȚ.

În biroul advocațional al subsemnatului află aplicare imediat

doi candidați de advocat

unul cu practică și unul începător.

Caut apoi și un practicant (scrietor).

Condițiile să mi se ceară în scrisoare.

Dr. Gheorghe Popa, advocat,
Buteni (Buttyin) cott. Arad.

Fluid pentru turiști de Kwizda.

Marca de scutire a șerpelui.

Mijloc aromatic probat de frecat pentru întărirea și câștigarea puterii vinelor și mușchilor, contra podagrei, reumei, ischiasului, junghiurilor în coaste etc. pentru turiști, vinători, bicicliști și călărești ca mijloc de întărire și revăstirea puterilor după drumuri oboșitoare.

Prețul unei 1/2 sticle cor. 2 — 1/2 sticlă c. 1-20, veritabil se capătă în farmacie. Catalog de prețuri gratis și franco se capătă prin depozitul principal.

Franz Johann Kwizda, farmacist, liferantul curții ces. reg. austro-ungare; reg. române și reg. bulgare. Korneuburg bei Wien g.

ANUNȚ.

La proprietarul Ioan Popescu în Magyarád se află de vânzare în cvant mare și mic:

vin vechiu și nou
de Măderat.

Birou de informație.

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în **Budapesta** un

Birou de informație.

Ori-ce informație referitor la petițiile înaintate la ministerii, Curie, judecătorii etc., ori-ce informații comerciale și în general în ori-ce cauză — dau în decurs de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Fac mijlociri comerciale, comande, etc. etc.

Taxa pentru informație 3 cor. și spesele de poștă pentru răspuns.

L. Olariu, Budapesta,
Budapest, Lajos utca No. 141. III/19.

KLINGE ANTAL

pictor bisericesc și de icoane sfinte în Nagyvárad, Szent János-u. II.

Pregătește gratis tot felul de planuri pentru iconostase și plafoane bisericești.

Ține în depozit cruci mari pentru drumuri de țară și duleie.

Imprumuturi cu amortizație și împrumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijlocește mai avantajos: =

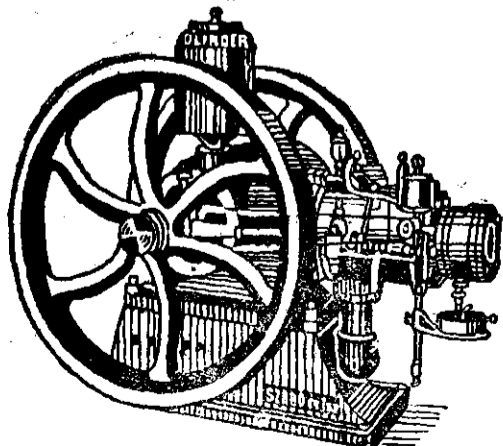
Biroul de intermedare:

■ **Vig Lajos** ■

Arad, Piața Arpád Nr. 5.

— Telefon Nr. 671. —

SZABÓ és TÁRSA, BUDAPEST, V,
acum Strada Báltory 22, mai înainte Gyár-utca.
Preț-curent trimite gratuit. — Motor brevetat original șvedian „OLINDER” cu olei brut.

Correspondențele să se adreseze supt Strada Báltory No. 22 și nu Gyár-utca. — Prețuri moderate.

Motoarele brevetate „OLINDER” se află numai la noi. Garanția cea mai extremă.

CUMPĂR în ori-ce cantitate flori de friguri, soc, frunze de măsărnă, bolondaică, ciumăfae, rădăcini și frunze de mătrăgună, fie verzi, ori uscate precum și gândaci de frapțan.
Farmacia lui SZOKOLY SANDOR, Arad
(vis à-vis de biserica sârbească). — —

CANARINI!

Cele mai frumoase cântărețe moderne ce cântă ziua și la lumină. Cântăreață tină 4, 5 fl. de 1 an 5, 6, 8, 10 fl. Renumitele canarine Seifert și verzi dela 10 fl. în sus.

Ouătoare 1, 2, 3 și 4 fl. după soia. Catalog de prețuri despre papagai, pasări transmarino mîșumute și câini de soiu se

capătă înainte trimițând 20 fl. Pentru ajungerea comenzilor la loc în viață se garantează. — Comandele se pot face la

DIÓSZEGHY és Társa,
Oradea-mare Nagyvárad.

Cea mai mare prăvălie de animale din Ungaria.

De inspectori școlari de stat recomandat și în mai mult ca

100,000 de exemplare

întrebuințat este

Koós-Goldis
Abecedar
maghiar

prețul 40 fil. A șasea edițiune, în anul 1908 apărută și aprobată.

Cu aceasta și cu „A doua carte” (a 3-a edit. 1910) prețul 40 fil. s'a dat profunzimea ușor și cu mult progres instrucțiune în limba maghiară.

Exemplare pentru învățători și cataloage despre cărți române pentru școlile populare și medii din edițiunea lui Zeidner stau gratis la dispozițiune.

H. ZEIDNER, BRASSÓ

Dózsa János măiestru -
cojocar în
Nagyvárad, Zöldfa-passage Nr. 9.

Se recomandă ca măiestru perfect în ru prepararea tuturor articlilor aparținătoare acestei branșe precum:

guler preparative, guler boia, manșoane (muff) în executare modernă și după cel mai elegant gust. Blane și tocure de picioare, etc. Reparaturile se execută prompt.

Atelier artistic pentru fotografii
E. DAJKOVITS,

ORADEA-MARE
palatul SAS.

Favor extraordinar începând cu azi.
6 buc. fotografii matte format cabinet 12 Cor.
6 buc. fotografii matte format vizit . . 6 Cor.
Fotografii executate splendid pe pânză tot atât.
Pentru fotografiile de nuntă, cadrul gratuit.

Să nu se ia nime

după reclamele sgomotoase și înainte de ce și-ar cumpăra ghetele de trebuință să cerceteze

magazinul de

Încălțăminte

pentru bărbați femei și copii

Asociației pantofarilor din Arad

(Czipészek term. szövetezete)

Szabadság-tér No. 14, unde

să găsească ghetă lucrate de mătreași și calfele din localitate pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Îngrijirea frumuseții.

Chimia aranjată pentru îngrijirea frumuseții face accesibile preparatele sale și prin săpunuri. Cu dreptul renumelui său săpunul pentru înmuierea pielii „Gladys” se poate mândri că e cel dintâi pe acest teren. Cei cari țin să-și păstreze vioiciunea feței și în locul pielii sbricite se aibă pielea fină și roză, să folosească săpunul de spumă „Gladys” în locul mulțimei de săpunuri cari folosindu-le fac și cea mai strălucitoare piele să se adune și să se ofilească.

Prețul 1 coroaă 50 filer.

Cu seria preparatelor „Gladys” trebuia să tindă și la scoaterea din circulație a pudrelor franceze de pe terenul patriei. Aceasta a reușit, căci prin pudra „Gladys” s'a aflat un mijloc de frumusețe nestrăicâos și vrednic de încredere care nu numai că a prescurtat cinstea și renumele pudrelor franceze, dar și în străinătate îl face concurență mare.

Prin alcoolizarea fină și lipsa de plumb a pudrei „Gladys”, aceasta a cucerit mult, atât în țară cât și în străinătate. Calitatea de a se lipi și faptul, că nu se vede decât foarte discret, eschide orice concurență. Strălucirea și albul ei e ca luciul marmorei de Carrara. Se găsește în trei culori: albă, roză și galbenă.

Prețul unei cutii: 2 și 3 coroane.

Deoarece preparatele „Gladys” au multe contrafaceri, preparatorul își rezervă singur lui dreptul de desfacere.

Se află la farmacia „Împăratul Roman” alui

VIG BÉLA

Budapest, II., Fő-utca 54 szám.

Cea mai ieftină sursă pentru cumpărat

Săpunuri

pentru gospodărie, săpunuri de toaletă, parfumuri, și orice articole pentru spălat.

Luminări

de stearină și ceară pentru biserici; e fabrica de săpun a lui

Lorencz Károly,
Arad, Str. Forray p. Nádasy.

Albert Dobó,

giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-tér 15.

(Telefon 842). Fost prăvălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de clasornice și giuvaricale al lui ► **Husznik János** ◀ îl continuă eu.

Mare deposit de clasornice și giuvaere și articole de argint veritabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc după comandă medicală.

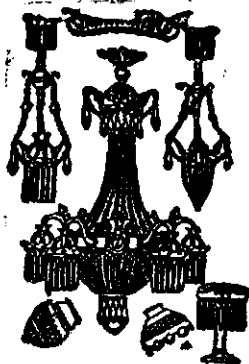
Hunvald Gyula

magazin de porțelanerie, articole de argint de china și lampe.

Kolozsvár, Kossuth Eajos-u. Nr. 3 (proprie).

Recomandă în atenția on. public din localitate și provincie — magazinul său nou asortat cu articole de sticlărie, porcelan, argint de china și lampe unde se găsește obiecte de bucatărie și sufragerie dela cele mai simple până la cele mai luxoase, din argint de china, apoi lampe de tavan pentru saloane și sufragerii pe lângă prețuri moderate. Lucrări de edificație se efectuează cu acuratețe. Serviciu culant și foarte punctual.

Telefon Nr. 991.

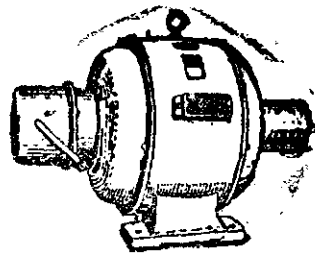
Telefon Nr. 991.

Cea mai ieftină sursă pentru cumpărarea de motoare electro-dinamice e fabrica electrotehnică —

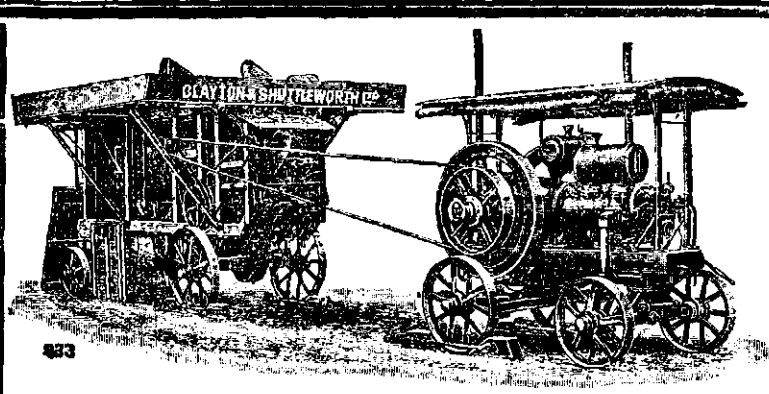
HINTERSEER és BARTH

Timișoara-Józsefváros, Rozsa utca Nr. 47.

Avantagiile fabricațiilor noastre. Efect mare, buciom — cu giulele, neînsemnată consumație de curent.

Primum repararea specială a motoarelor electrice și mașinilor dinamice de orice fabricație. Micilor industriași l ferăm garnituri întregi de mașini pe lângă avantajoase condiții de plată. Prospect și prețuri curente, referindu-vă la ziarul acesta se trimite gratis și franco.

Mare depozit.

Inspeția inginerului gratuită.

Agentura fabricii de mașini agricole:

Clayton & Suttleworth Ltd.

Motoare cu olei brut.
Tulumbe cu motor cu gaz.
Motoare cu benzină.
Localizatoarele automate de foc „Optimus”.
Oleiuri de uns.

Anteprișa agricolă comercială ardeleană
Br. Oliver Osztian & Comp.
Cluj (Kolozsvár), Piața Matia Nr. 5.
Telegramadr: Coloziale Kolozsvár.

Telefon interurban No. 60.

Articole de specialitate.

Cereți prospecturi.

„LANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product higienic pentru curățirea părului și înfrumusețarea lui. Înlătură petele galbene, bubele pricinuite de înfierbânteli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema acrasta zina se poate folosi mult mai cu succes. 1 teglă 1 coroană.

„Laner“ pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic foloasă, care acoperă încrețurile și e cu totul nesticăcioasă. In culorile: roza, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

„Laner“ săpun 1 bucată 60 fileri.

„Laner“ pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Laner“ apă pentru gură Bună pentru dinții scorburoși și gingiile burețoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă cor. 1.60; jumătate sticlă, 80 fileri.

„Laner“ esență pentru păr Excelentă pentru înălțurarea măreței și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri

„Laner“ pomadă pentru creșterea părului. 1 teglă 4 coroane.

„Laner“ vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet or în blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e exchisă. La comanda se noteze că părul înărunțit în ce coloare să se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

„Laner“ apă care face părul blond Pentru a văpsi în timp scurt, în băl, aurit, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

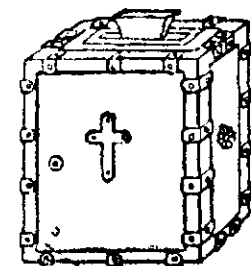
Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru încorjurarea contrafacerilor numai „Preparatele lui Rudolf Laner“ leșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

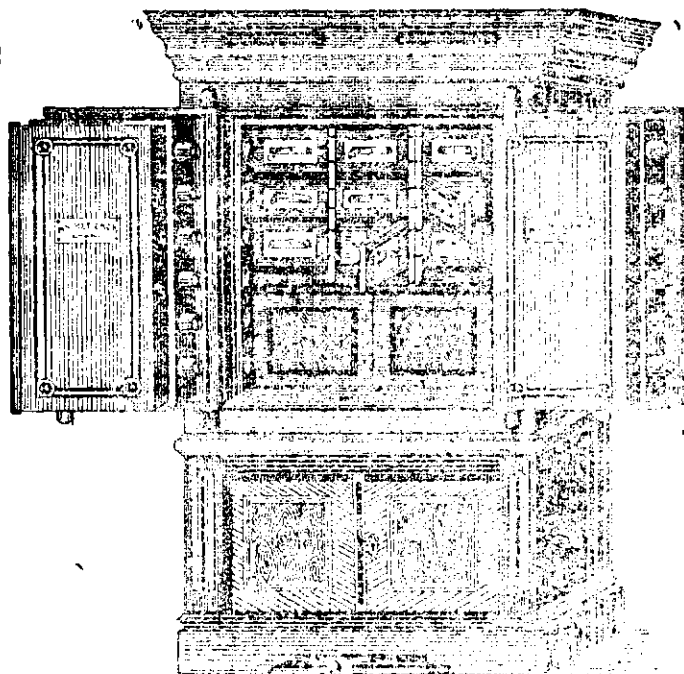
Farmacia „Maria ajutătoare“ a lui Rudolf Laner, Temesvár, Gyárvaros F6-ut 70.

A. SCHLEZACK fabrică de casse pentru bani și tresoare în Sibiu-Nagyszében, Lederer-g. 2.

Fabrică casse cu sertare din scylolith și asbest incombustibile, recunoscute de cele mai bune. Scutare și casse panțerate sigur din antogen și thermit, camere panțerate, casse pentru acte, casete, presă pentru copiat, lacăte de siguranță, etc.

Referindu-vă la ziarul nostru vi-se trimite prețuri curente gratuit și porto fr. Fabricare din materialul cel mai bun.

OH! DOAMNE!

Mă nădușe afurisita de tușă.

In contra tusei, răgușelei și flegmei s'a dovedit de cel mai bun mijloc

Pastilele-Egger

cari nu strică apetitul și au un gust excelent.

— Prețul unei cutii 1.20 cor. —
— O cutie de probă 50 fileri.

Depozit principal la:

farmacia „NADOR“ gyogytár
Budapest, VI., Váci-körut 17.

SĂ TRĂIASCĂ!

„Pastilele lui Egger“ — m'au v'ndecat îngrabă!

Se poate căpăta în Arad la farmaciile: Berger Cyula, Földes Kelemen, Hauer Lajos, Hajós Árpád, Krebsz Géza, Kárpáti János, Ring Lajos, Rozsnyay Mátyás, Vojték Kálmán și la drogeriile: Nestor Hanzu și Vojték és Weisz. — In Gyorok la farm.: Masznik Dániel. — M.-Pécska: Adler Gy. Lajos. — O.-Pécska: Ioan Rozsin. — Símánd: Csiky Lukács. — Sikszon: Füredi Ede örök.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupești sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerete și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri biovoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile or secrete. Dar nu e în desajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unul astfel de medic specialist, conștiincios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va încetă existența boalelor secrete.

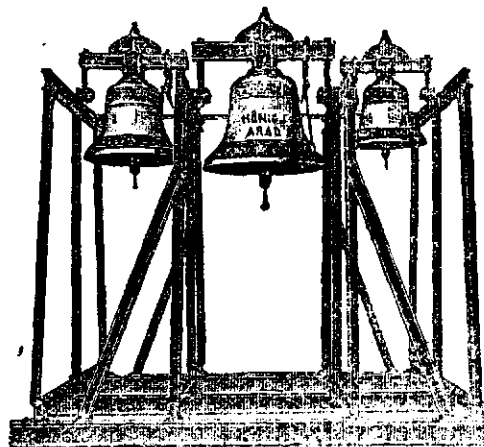
De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e Institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ, medic de spital, specialist, (Budapesta VII, Rákóczy-ut 10), unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-use eliberează de materiile de boală, chinurile sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile ceio mai neglese, ranele siflice, boalele de țevă, bescică, nervi și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilului, erecțiilor de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceace privește cura, depărtarea nu este pledeacă, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite fle-cărnia. Institutul se îngrjește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminea până la 12 ore a. m.) Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist, Budapesta, VII., Rákóczy-ut 10.

Frideric Hönig turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Arad, strada Rakoozi Nr. 11-28. Fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plăire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiași tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clătine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimcarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis

Dipl. de onoare Lovrin 1902. Medalia de aur Timișoara 1891.

SZUBOTHA SANDOR

pregător de odăjdii și ajutori bisericesti. Intemeiat la 1889. Telefon pentru comit. și oraș 498.

Liferantul excel. Sale-episcop Dessewffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

în colțul străzii Lonovics și Jenő Köbherceg, vis-à-vis de hotelul „Hungaria“.

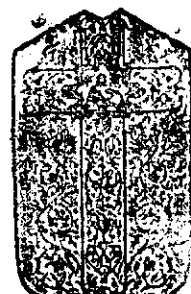
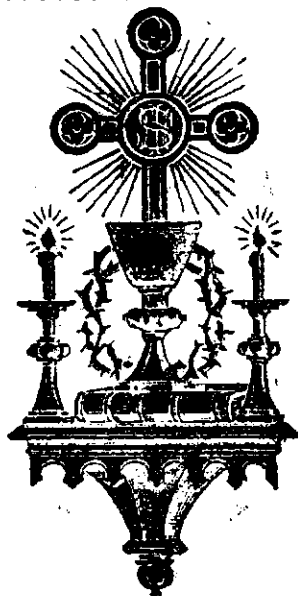
Recomandă magazinul său bogat în atenținea binevoitoare atât a preoțimii cât și a acelor, cari voesc să cumpere pentru biserică capele, sau societăți de înmormântare

odăjdii, steaguri, cruci, statuo — sau altfel de ajusturi bisericesti —

tot astfel marele său asortiment pentru materiale — necesare la formarea ajustărilor bisericesti. —

Pentru liferările mele lau răspunderea.

— Servesc bucuros cu catalog ilustrat. —

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

Turnătoria de clopote. — Fabrica de scaune de fer pentru clopote, a lui

ANTONIU NOVOTNY TIMIȘOARA - FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul în-te cu deosebire ventate și premiate în mai multe rânduri, eari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibraire mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. Prețuri-curate ilustrate gratis.

SZATMÁRI KŐIPARGYÁR

— HARKÁNYI EDE —
sculptor și pietrar în
— SZATMÁR-NÉMETI. —

Lucrări: Sculptură și monumente, altare amvoane, grilaje, bazineuri, statuete, rugi, cruci, pietre pentru mormint, etc. etc.

Clasa arhitectonică: Canouri, mau, olee, poduri, — — scări balustrade, pavagii ș. a. — —

Clasa de morărit. Pietre de moară franceze, rijniți — — pentru sămânță și sare, tocile etc. — —

Numai lucrări de gust și execuție specială, pe lângă — — prețurile cele mai convenabile. — —

Se fac gratuit desenuri, rezervându-se dreptul de — — proprietate. — — Vă rog să fiți atenți la firmă. — —

NIKOLIN - Timișoara - (Centru).

str. Takarekpenztár 4.
= Articole de coafură specială. =

Chignon, împletituri, turbane, plete, transformajii, peruce, bandouri.

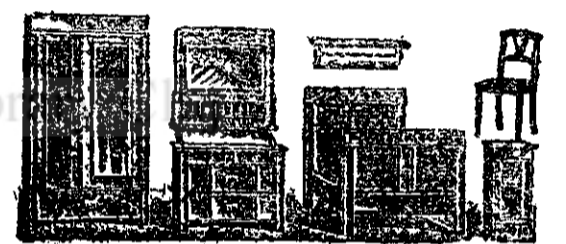
Specialități de parfumerie, garnituri pentru curățitul mânilor, noutăți de piepteni, orno și antrepozite pentru păr.

Mare depozit în articole de toaletă, ape de păr, pudră.

Primul salon pentru conservarea, ondularea, spălarea, colorarea și curățirea părului din Ungaria de sud. : Prețuri moderate. : Comande prin poștă se efectuează prompt. Preț — — curent gratis și franco. — —

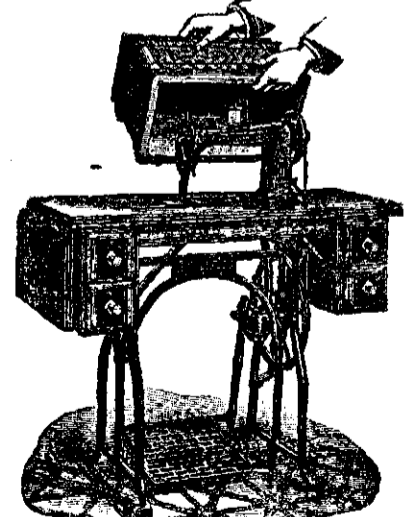
Magazin de mobile

KUNSCH ANTAL
tâmplar de edificii și mobile
NAGYENYED, Rozsa-utca.
(Vis-à-vis de casa comitatului.)

Primește orice lucrări de edificării. Are în depozit aranjamente complete pentru odăi, lucrute în atelierul propriu în cel mai modern stil, dela cele mai ieftine până la cele mai bune, după planuri proprii sau la comandă. — Pentru lucrările mele primesc garanția cea mai extremă. Mare asortiment de mobile de alamă și fier, deasemenea și fotolii.

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut și biciclete din Ungaria-de-sud.

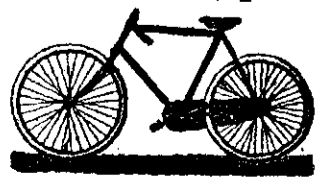

Distins în Timișoara la anul 1891 cu marea medalia de argint. —
Fondat în 1880.

Reinhold ZOLLER
măiestru mecanic
FEHÉRTÉPLOM
Schillergasse 8.
lângă „Burg“.

Iși recomandă on. public din loc și provincie marele său atelier mechanic unde se repară tot felul de mașini de cusut și biciclete. Ține în depozit tot-felul de gramofone și plăci.

Ține în depozit cele mai bune biciclete noi, mașini de cusut și obiecte de casă și industrie, așa d. e. părți singurătore de mașini și biciclete. Prețuri moderate Serviciu prompt.

Motoare șvedeze pentru olei brut!
(Brevetul lui Hirsch Frank, Stockholm)
în poziție orizontală și verticală.
Mașini motorice ieftine și sigure, se pot instala oriunde.
Motoare sistem Diesel.
Motoare cu gaz.

?

Motoare cu benzină,
în cea mai bună execuție!
Execuție promptă.
Surányi Victor
inginer tehnic diplomat,
fabricant de mașini agricole
Bpest, VI., Teréz-körut 21.
Cereți catalog.

Telefon 184. Premiat de mai multe-ori. Telefon 184.

CARL PIFFL Prima fabrică de obiecte de metal

Timișoara-Elisabetin. — Temesvár-Erzsébetváros. — Hunyadi-u. nr. 14.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichiglerie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copil, — scaune pentru scaldat încălzitoare și vane

de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru carbuni și alte obiecte de metal: precum ciubere, nicioare și căni. Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și arme de ține. Conducet pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neintrecutul aparat „Temes“.

Acoperi de case și turnuri, globuri și cruci. — Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Renumita fabrică de automobile de motoare

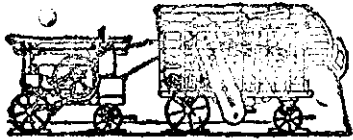
THE CAMPBELL

— furnizează cele mai rezistent clădite —

motoare și locomobile

de benzină,
olei brut,
gaz și
gaz condensat.

Cea mai sigură
mai ieftină și
regulată funcțio-
nare. — Prețuri

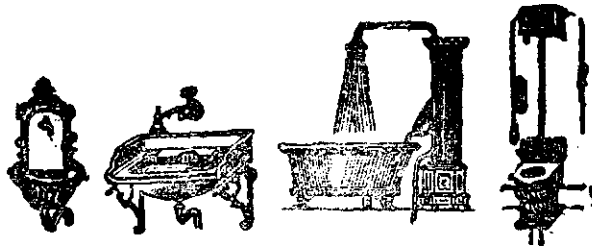

ieftine, condițiile
cele mai avan-
taioase de plată.
Garanție deplină

Agentura generală:

Victor Korányi, Budapesta, VI.,
Str. Franz Liszt No. 9.
64. Telefon 64.

Apa- ducte.

Cei ce doresc apăducte ieftine să se adreseze la antepriza lui
Pichler Ignátz, Cluj, Szép-u. I.
cunoscut atât în Budapesta cum și întreaga țară. Telefon Nr. 779.
— Primește pelângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de
apăducte și canalizare trebuincioasă pentru castele, comune, spitale, casărmi
și școale. — Specialist în sondaș. — Primește pe lângă condiții avantajoase
ținerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit.

STEFAN SLADECK IUN. FABRICĂ DE MOBILE VÎRSET strada Kudritzker No. 44-46.

: Cea mai renumită :
mare fabrică
de mobile
din sudul Ungariei
(Versecz).

Pregătește mobi-
lele cele mai mo-
derne și luxoase
cu prețuri foarte
moderate.

Mare depozit de plane
excelente, covoare, per-
dele, țesături foarte fine
și mașini de cusut.

Telefon 670—579.

Telefon 670—579.

Inainte de ce ti-ai fi cumpărat

lemnele de ^{trebuință} pentru foc

cereți deslușiri asupra prețului,

căci eu nu numai că

vînd cele mai ieftine

lemne de foc

prima calitate

ci pentru un florin de stîngen le și tai cu fe-
restrăul propriu circular.

Așteptând binevoitorul sprijin, sunt

Cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

negustor de lemne în

Arad, Óvár-tér 10 (lângă pod) și Teleky-u 4.

Lemne de foc mărunțate expedez acasă.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru scobire
pietrelor și fabrică de pietrii monumentale.

PERSTENBREIN TAMÁS és TARSA sculptor și ma-
iestru pietrar

Atelierul central al magazinei: **Kolozsvár, Dézsma-u. 21**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate
proprii din: marmoră, labrador, granit,
stenit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

Biroul Central:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

Filiale: Déva, Nagyvárad.

Cel mai vechi cel mai mare și cel mai vrednic de încredere

magazin de saci și pânze de dril.

Sfori, găitane, mregi, pânze de in și cânepă,
fânii economice, fabricație proprie, tocuri pentru așter-
nut de păr de cal impletit. — fabricație de storuri.

Tartane de lână și maltrapuri pentru
cal, depozit de fabrică în covoare.

— Prospecturi de prețuri la cerere, se află la firma: —

Erdélyi és Bácskai **Reich B. K. Fia és Tsa**
iparáru raktár ::

Arad, Piața Andrásy Nr. 6. — Telefon Nr. 649.

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

să se adreseze,

cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi reditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieți, etc

Vițe altoite

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini

(Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER & COMP
Pomi Viticultură

Telefon 594. Telefon 594.

Institut de împrumutat pânze de dril și saci.

BRAUN MIKSA

negustor de fulor în și urzică.

ARAD, Piața Boros Béni Nr. 1.

Depozit pentru desfacere:

Saci	Fulor	Sfori de tutun
Pânze	Sfori pentru vie	Pinză de împac.
Valtrapuri	Sfori p. saci	Rețele de pături
Așternuturi	Spagat p. pachete	Saci p stors strug.
Fringhii	Sfori de legat	Fringhii p. snopi.

Cumpăr și vând saci de făină și țărițe, folosiți.

MAGY JÓZSEF, sculptor.

Fabrică cu instalații electrice pentru orice mobile de marmor, granit, sienit și marmor de labrador. — Brașov—Brassó.

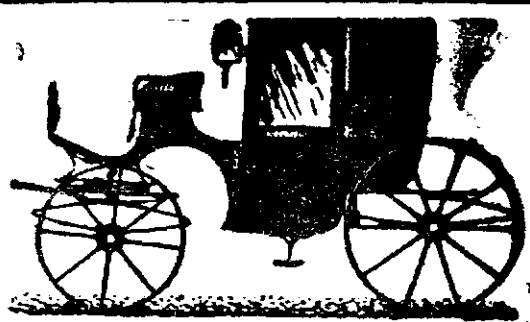

Primește orice lucrări de sculptură, precum și pietre sepulcrale, monumente, mauzolee din orice fel de piatră. Prețuri moderate.

MAJOROS JÓZSEF

fabricant de trăsuri

Lugoș, Str. Andrei Nr. 5.

Magazin permanent de trăsuri noi și — prefăcute. —
Reparaturi și orice lucrări din ramul acesta se efectuează repede și prompt. Lucru bun, serviciu solid și conștiințos

Prese de vin

și
sdrobitori de struguri

se află de vânzare pe lângă prețul cel mai moderat

la Vulcu I. Maxim

fabrică de mașini

în Arad,
Str. Fábian-László

lângă gara drumului de fer.

Catalog și preliminar de cheltuieli și trimite gratuit și — porto-franco. —

Să sprijinim întreprinderile românești.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANGOVICI

ARAD,
Forray-utca Nrul 2.

Postavuri de reverenți, brîuri preoțești, roșii, vânate și :: negre. ::

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit

noutățile de toamnă

în stofe, mătăsuri, delainuri, zetyruri, cretoane, batisturi și multe alte articole cari nu se pot toate înșira. ☹ ☹

Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele biserici și preoți :

Pianuri sau Harmoniuri

se cumppără mai bine și ieftin în cunoscutul și solidul magazin de pianuri și harmoniuri

V. Heldenberg, Sibiu

Str. Cisnădiei 9. (vis-à-vis de Hotelul Impăratul Roman).
intemeiat lașanul 1867 ca I-a prăvălie de pianuri în Transilvania.

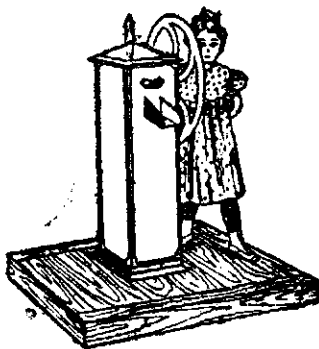
Mare depozit de instrumente nouă și întrebuințate: pianuri, pianine, harmoniuri cu prețurile originale de fabrică.

Sortiment bogat de pianuri de închiriat.

Pianuri vechi să primesc ca schimb.

Plătire în rate după dorință.

Kuceses Károly atelier de mașini în Makó

Recomandă pompele sale mai noul cu lanț brevetate sântâni ezechutate în atelierul propriu care au preferința, că sunt ieftine, nu înghiață, foarte durabile, ocupă loc puțin, umblă ușor și sunt atât de plăcute, încât sunt o podoabă pentru curte. Catalog de prețuri la dorință — se trimite gratuit : **Kuceses Károly, Makó** — (Măcău, comitatul Cenadului). —

Atențiune!

SINGURUL INSTITUT DE ASIGURARE

:: ARDELEAN ::

TRANSYLVANIA

Str. Cisnădiei 5. **SIBIU.** Str. Cisnădiei 5.

Recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai ieftine și în cele mai favorabile condiții, cum și

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr. cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului; asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, și asigurări pe spese de înmormântare, mai departe asigurări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere) și asigurări de pagube la apaducte.

Prospecte în combinațiunile cele mai variate se trimit și se dau gratuit, ori ce informații în birourile Direcțiunii, strada Cisnădiei Nr. 5 și la toate agenturile.

Persoane versate în achiziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului în condiții foarte favorabile.

Atențiune!

MOBILE BUNE

cu prețuri favorabile

se găsesc în fabrica de mobile a lui

Reisz Miksa

Békéscsaba.

în

Nagyvárad

Sas-utca Nr. 7.